

Univerzita Hradec Králové

Ústav sociální práce

**Podpora a pomoc rodinám s víceročty na
Svitavsku**

Bakalářská práce

Autor: Aneta Dohnalová
Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální a charitativní práce
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

Hradec Králové

2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Borové dne 7.12.2016

Aneta Dohnalová

Abstrakt

DOHNALOVÁ, Aneta. *Podpora a pomoc rodinám s vícetčaty na Svitavsku*. Hradec Králové, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Hradec králové, Ústav sociální práce.

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

Tato bakalářská práce řeší problematiku potřeb rodin s vícetčaty a nabízené služby pro rodiny s vícetčaty na Svitavsku. Zaměřuje se na specifika potřeb těchto rodin v oblasti psychické podpory, finanční jistoty, odpočinku a soukromí. Dále se zabývá nabízenými službami v okrese Svitavy.

Práce zkoumá komparaci potřeb rodin s vícetčaty a nabídku poskytovaných služeb na Svitavsku.

Součástí bakalářské práce je výzkum v rodinách s vícetčaty, který se zabývá potřebami těchto rodin a službami, které jsou poskytovány na Svitavsku. Závěrem bakalářské práce je komparovat potřeby těchto rodin s nabídkou poskytovaných služeb na Svitavsku.

Klíčová slova: rodina, dvojčata, vícetčata, potřeby, sociální práce, nabídka služeb, komparace nabídky a poptávky.

Abstract

DOHNALOVÁ, Aneta. Support and assistance to families with multiple births in Svitavy region. Hradec Králové, 2016. Bachelor work. University of Hradec Králové, Institute of social work. Supervisor of the work: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

This bachelor work deals with the demand issue of families with multiple births and offered service for these families in Svitavy region. It focuses on specific demands in areas such as psychological support, financial security, leisure time and privacy. Furthermore it deals with offered service in Svitavy region.

The work compares the demand service of families with multiple births and the offered service for these families.

The part of the bachelor work is also the research in families with multiple births which deals with demands of these families and the research in real service offered in Svitavy region. Summary of this bachelor work is comparison of these families demands and the service offered in Svitavy region.

Keywords: family, twins, multiple births, demands, social work, service offered, comparison of service and demand.

Zadání bakalářské práce

Autor: Aneta Dohnalová

Studium: U13247

Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Název bakalářské práce: **Podpora a pomoc rodinám s vícčetaty na Svitavsku**

Název bakalářské práce AJ: Support and assistance to families with multiple births in the Svitavy Region

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s vícčetaty na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin. Využita bude kvalitativní výzkumná strategie - konkrétně kvalitativní interview.

Garantující pracoviště: Katedra sociální práce a sociální politiky,
Ústav sociální práce

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Jan Hloušek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 4.12.2014

Obsah

Úvod	8
1 Teoretická část	10
1.1 Rodina	10
1.1.1 Definice rodiny	10
1.1.2 Právní úprava rodinných vztahů	11
1.2 Dvojčata a vícerčata	11
1.2.1 Jednovaječná dvojčata	12
1.2.2 Dvojvaječná dvojčata	12
1.2.3 Vícerčata	13
1.3 Základní lidské potřeby	14
1.3.1 Hierarchie lidských potřeb	14
1.3.2 Potřeby z hlediska rodin s vícerčaty	16
1.3.3 Využití potřeb v praxi	18
1.4 Finanční zajištění rodin v ČR	18
1.4.1 Sociální politika v ČR	19
1.4.2 Sociální pojištění	20
1.4.3 Státní sociální podpora	20
1.4.4 Sociální služby	21
1.5 Seznam služeb poskytovaných na Svitavsku	22
1.6 Shrnutí teoretické části	26
2 Výzkumná část	27
2.1 Formulace hlavního cíle výzkumného šetření	27
2.2 Formulace dílčích cílů výzkumného šetření	27
2.2.1 Dílčí cíl DC 1	27

2.2.2 Dílčí cíl DC 2.....	27
2.2.3 Dílčí cíl DC 3.....	27
2.3 Zvolená výzkumná strategie	28
2.4 Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek	29
2.5 Volba výzkumného souboru.....	32
2.6 Popis a průběh výzkumu	33
2.6.1 Způsob získávání a zpracování dat.....	34
2.6.2 Rizika výzkumu a výzkumné strategie	34
2.7 Analýza a interpretace údajů.....	35
2.8 Shrnutí výzkumné části	57
Závěr a diskuze.....	59
Seznam použitých zdrojů.....	62

Úvod

Tato bakalářská práce na téma „Podpora a pomoc rodinám s vícčetaty na Svitavsku“ se zabývá nabízenými službami pro rodiny s vícčetaty v okrese Svitavy a potřebám těchto rodin.

Toto téma jsem si vybrala záměrně, z osobních zkušeností mého okolí a vysokou pravděpodobností narození vícčetat v naší rodině. Jako hlavní impuls samotného nápadu tématu bakalářské práce byl zveřejněný příběh rodiny s paterčatou z města Milovic. Jednalo se o dokumentární seriál pod názvem Paterčata a čelilo vysokému ohlasu veřejnosti. Ať už v kladném či záporném slova smyslu.

Podpora a pomoc rodinám s dětmi je základní stavební kámen sociálního státu. Vzhledem k narůstající poptávce po asistované reprodukci a tím i následnému zvýšení mnohočetného těhotenství je toto téma zcela na místě. V současnosti se porodnost dvojčat postupně zvyšuje, a to i díky lepšímu situování rodin. Ať už z pohledu zdraví jedinců nebo finančnímu zabezpečení rodiny. Oproti tomu vícčetat mírně ubývá. Není tomu z důvodu změn genetických předpokladů obyvatelstva, ale spíše z důvodu možné redukce plodů, o které se zmíníme hned v první kapitole. Díky moderní technice lze s předstihem zjistit počet plodů s absolutní přesností. S moderní dobou přišly i moderní trendy v počtu dětí v rodině. Proto pořízení si trojčat či dokonce čtyřčat je pro „nové mladé“ dnes skoro nemyslitelné.

Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s vícčetaty na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin.

Určila jsem si tři dílčí cíle, které jsem rozdělila dle zkoumaného předmětu. Prvním dílčím cílem je zjistit, jaké jsou potřeby rodin s vícčetaty na Svitavsku. Druhým dílčím cílem je zjistit, jaká je nabídka služeb pro rodiny s vícčetaty na Svitavsku. A posledním třetím dílčím cílem je komparovat potřeby rodin a nabídku poskytovaných služeb na Svitavsku.

K naplnění hlavního a dílčích cílů použiji kvalitativní výzkumnou strategii, konkrétně kvalitativní interview. Kvalitativní výzkum mi umožní získat detailnější a osobitější informace o zkoumaném jevu. Potřebné údaje zajistím pomocí kvalitativního

dotazování – konkrétně technikou osobního rozhovoru. Osloveni budou rodiče vícerčat z okolí Svitav, kteří vychovali nebo stále vychovávají ve své domácnosti své potomky. Jako druh rozhovoru bude použit polostandardizovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Do výzkumu jsem nezahrnula děti rodičů vícerčat, tj. samotná vícerčata z důvodu kolísavého věku dětí všech dotazovaných rodin.

Tato práce by mohla sloužit jako podklad k myšlence o zvýšení péče o rodiny s vícerčaty a jejich následnému uspokojování potřeb.

V úvodní teoretické části mé práce se budu věnovat vymezení veškerých klíčových pojmů a analýze jejich teoretických východisek dle stavu současného teoretického poznání s využitím odborné literatury, zákonů a zdrojů, týkajících se popisovaného tématu.

Ve výzkumné části této bakalářské práce budu zjišťovat, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s vícerčaty na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin. Výzkum bude prováděn kvalitativní výzkumnou strategií, metodou kvalitativního dotazování.

1 Teoretická část

Cílem této části bakalářské práce je vymezit veškeré klíčové pojmy a jejich teoretický výklad dle současného stavu s využitím odborné literatury, zákonů a zdrojů, týkajících se popisovaného tématu.

1.1 Rodina

Pojem rodina je nám všem blízkým a známým pojmem. Ať už máme rodinu malou, velkou, úplnou či neúplnou, ideální nebo rozvrácenou. Každý jedinec se rodí do určitého společenství, okruhu osob jemu blízkých a pokrevně příbuzných. V budoucnosti se můžeme stát čímkoliv, ale vždy se rodíme matce – jednomu z rodičů. A tím již tvoříme rodinu.

1.1.1 Definice rodiny

Ve Velkém sociologickém slovníku (Linhart, 1996, s. 940) najdeme definici rodiny jako *„obecně původní a nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje.“* Ač je tato definice zdlouhavá, obsahuje téměř všechny funkce rodiny, kterými se budeme zabývat později. Matoušek (2003, s. 187) definuje rodinu již v užším, tradičnějším pojetí jako *„skupinu lidí spojenou pouty pokrevního příbuzenství nebo právních svazků (sňatek, adopce).“*

Rodinu lze dělit dle velikosti a dle vzniku svazku. Nukleární rodina tj. dvougenerační rodina je tvořena ženou, mužem a jejich dětmi. Rozšířená rodina zahrnuje více než dvě generace osob. Tam mohou patřit prarodiče, tety, strýcové, sestřenice, bratrance atd. Dle vzniku svazku se buď do rodiny rodíme a tím vzniká rodina orientační. Nebo naopak rodinu založíme sňatkem nebo tím, že máme děti. Tomuto typu říkáme rodina prokreační.

Rodina je konzervativní instituce. Ze sociologického hlediska rodinu považujeme za skupinu osob navzájem spjatých příbuzenstvím, manželstvím nebo adopcí. Jejimi hlavními soudobými funkcemi jsou i nadále výchova dětí a emocionální

podpora. Další definice vymezují funkce rodiny zpravidla na funkci: reprodukční, sociální, psychologickou, výchovnou a emocionální.

1.1.2 Právní úprava rodinných vztahů

Rodina jako pojem je zřídka v právních předpisech definován. V České republice zákon pojem rodina nedefinuje. V minulosti jej definoval Obecný zákoník občanský č. 946/1811 ř. z., a bral za rodinu rodiče a všechny jejich potomky. Právní řád České republiky rodinu ani její členy neurčuje. Občanský zákoník platný do roku 2014 rodinu zmiňuje jen v souvislosti s vypořádáním společného jmění manželů. Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb., v platném znění se stručně zmiňuje o rodině v § 3, odstavec 2., písmeno b – „*rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany*“, ale jednoznačnou definici rodiny neobsahuje. V 1. oddílu Občanského zákoníku lze najít pojem rodinný závod (§700-707), který do jisté míry supluje pojem rodina. Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. opět pouze pojednával o souvislosti uzavření manželství, jehož účelem je právě založení rodiny.

Zákony dále upravují mnoho životních situací spojených s rodinou, převážně s manželstvím a dětmi. Zmiňme se především o soukromém právu a to o odvětví rodinného práva, upravující osobní a majetkové vztahy mezi členy rodiny. Konkrétně upravuje vztahy v manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi, rodičovskou zodpovědnost, vyživovací povinnost, právo a povinnosti dětí, náhradní rodinnou péči a alternativní rodinné modely.

Matoušek (2003) uvádí, že v nynější době ve vyspělejších zemích světa se v kontextu rodiny projevují trendy jako: pokles počtu dětí v rodině, růst počtu rozvodů, zvýšení věkové hranice novomanželů, růst počtu bezdětných rodin, růst počtu nesezdaných párů, růst počtu matek samoživitelek a v neposlední řadě růst netradičních forem rodin.

1.2 Dvojčata a vícerčata

Dvojčata či vícerčata jsou co do definice velice zanedbaným tématem. V biologických slovnících člověka nejsou buď zmiňována vůbec nebo pouze okrajově. Ve většině případů se jedná o zaměření již na vznik určitého typu dvojčerství.

Zákon nám v České republice pojem dvojčat ani vícčrat také neuvádí. Obecně lze říci, že dvojčata jsou dva jedinci, kteří vznikli tzv. zmnoženým těhotenstvím. A obdobně tak u trojčat – trojčata jsou tři jedinci, kteří vznikli tzv. zmnoženým těhotenstvím, atd.

Pokud se hlouběji zaměříme na odbornou literaturu, velice často je u dvojčat probírán jejich vznik, vývoj v těle matky, genetická výbava a předpoklady, pohlaví a především charakteristické rysy druhého jedince. Ať už se tomu budeme bránit jakkoli, dvojčata a vícčrata budou vždy navzájem okolím porovnávána.

1.2.1 Jednovaječná dvojčata

Odborně nazývaná jako monozygotní dvojčata. Brunecký a Teyschl (1973, s. 10) ve své knize napsali „...zárodek vzniklý spojením jedné spermie a jednoho vajíčka se v časném období svého vývoje rozdělí na dvě části, z nichž vzniknou dva jedinci, jednovaječná dvojčata.“ Tito jedinci jsou vždy stejného pohlaví, což lze považovat za jeden z hlavních ukazatelů, který je vidět na první pohled. Jedná se o dvojčata, která jsou z pravidla k nerozeznání stejná. Dále mají stejný dědičný základ, stejnou krevní skupinu a lze možno transplantovat orgány jednoho dvojčete na druhé. Matějček (1992) ve své knize Dítě a rodina v psychologickém poradenství mluví o pojmu autismus ve dvou. Jsou to vlastní komunikační způsoby mezi jednovaječnými dvojčaty. Ty komunikují především spolu, sdílejí stejný čas a prostor, mají tendenci vystačit si pouze spolu. Utvoří si tak svůj vlastní svět a vlastní řeč.

Počet jednovaječných dvojčat v ČR i ve světě je ve srovnání s minulostí stále neměnný. Výrazná změna v počtech narozených dětí se nezměnila ani v období válek, chudoby a epidemií.

1.2.2 Dvojvaječná dvojčata

Odborně nazývaná jako dizygotní dvojčata. Brunecký a Teyschl (1973, s. 10) ve své knize napsali „...ve stejné době oplodněná dvě vajíčka dvěma spermii. Vzniknou tak dvojvaječná dvojčata, která – jako sourozenci – mohou, ale také nemusí se vzájemně podobat. Každé z nich (podobně jako sourozenci) mají jiný dědičný základ.“ Dvojvaječná dvojčata mohou být stejného či odlišného pohlaví. Mohou si být podobná, ale není to podmínkou. Obecně lze říci, že si nejsou geneticky o moc víc blíž než jiní

sourozenci. Pokud se ale jedná o psychickou stránku, jistá podoba je zde samozřejmá. Dvojčata sdílí stejné podněty a navzájem si jsou svými vrstevníky. Nápadný rozdíl v psychickém vývoji jednoho z dvojčat je možným příznakem organického poškození a následným opožděním vývoje.

Nutno zmínit, že počet dvojvaječných dvojčat se mění v závislosti na zemské poloze. Není zde pravda, že v České republice a např. v Americe máme stejný počet živě narozených dvojvaječných dvojčat. Velký vliv má i u dvojvaječných dvojčat genetický předpoklad (dědí se sklon k vypouštění více zralých vajíček).

Obecně lze říci, že počet narozených dvojčat jednovaječných i dvojvaječných se zvýšil. Tento nárůst je přičítán asistované reprodukci a pokroku v umělém oplodňování. Hellinsovo pravidlo uvádělo před 20 lety výskyt dvojčat 1:85, nyní počet dvojčat stoupl na 1:48 v poměru k dětem narozených samostatně. (Vítková Rulíková, 2014)

1.2.3 Vícěrčata

Narození vícěrčat bylo dříve raritou a velkým překvapením pro rodinu. Často se skutečný počet dětí poznal až při samotném porodu a otázka života a zdraví jedinců i matky zde byla velmi kolísavá. V současnosti nám moderní medicína umožní brzké zjištění počtu plodů a jejich genetické výkyvy. Velice často je matce navrhována tzv. redukce – upravení počtu plodů. S budoucími rodiči je vážně probíráno téma finančního zabezpečení, zázemí a podpory široké rodiny, síla, schopnosti a odhodlání manželů starat se o vícěrčata.

Vícěrčata totiž neznamenají pouze trojčata, ale řadíme sem i čtyřčata, paterčata, šesterčata atd. Tento počet je velice vzácný, především pokud se jedná o zdravě narozené děti přirozeným oplodněním. Ženský organismus je přirozeně nastaven k jednočetnému těhotenství. Každý další plod zvyšuje riziko komplikací. Vícěrčata se vždy rodí císařským řezem a je zde vyšší předpoklad předčasného porodu. Rodičku často trápí dýchací potíže, trpí otoky a chudokrevností, cukrovkou či vyšším krevním tlakem.

Vícečetné těhotenství vznikne podobně jako těhotenství dvojčat. Například trojčata mohou být jednovaječná, trojvaječná ale i kombinovaná. K trojvaječnosti dochází oplozením tří vajíček třemi spermii. Kombinovaná trojčata mohou být

jednovaječná dvojčata a k tomu je další plod, který vznikl oplozením dalšího vajíčka další spermií.

Dle Hellinsova pravidla se rodí víceročata 1:852. Statistika porodnosti dětí je vedená Českým statistickým úřadem. Porodnost v ČR charakterizuje přirozený přírůstek obyvatel v populaci. Uvádí se jako počet živě narozených dětí na jeden tisíc obyvatel. Celkově počet narozených dětí od šedesátých let 20. století klesá. (Matoušek, 2003)

1.3 Základní lidské potřeby

V odborné literatuře najdeme mnoho typologií lidských potřeb, různá dělení s různými úhly pohledu a s využitím v mnoha profesích. „*Potřeba jako motiv k jednání*“ (Matoušek, 2007, s. 117) je definicí výstižnou, mnohoúčelovou a nezczitelnou. Potřeba jako základní lidská funkce je využívána dnes a denně, avšak existují profese, kdy je třeba tyto potřeby uspokojovat jako prvotní postup práce. Zmíňme se především o psychologii, zdravotnictví a sociální práci.

1.3.1 Hierarchie lidských potřeb

Americký psycholog Abraham Harold Maslow v roce 1943 definoval hierarchii lidských potřeb na základě studia tématu seberealizace a touhy po sebenaplnění. Rozdělil lidské potřeby do pěti základních okruhů, které lze rozdělit do kategorie nižších potřeb a vyšších potřeb. Nižší potřeby jsou zpravidla specifické, hmatatelné, lokalizovatelné avšak omezenější než potřeby vyšší. Vyšší potřeby lze odložit na pozdější čas. Z pravidla platí, že čím vyšší potřeba, tím je méně důležitá pro přežití.

Hierarchie potřeb dle Maslowa (Wikipedie, 2015)

- a) **Fyziologické potřeby** – řadíme na nejnižší stupeň základních okruhů lidských potřeb. Jsou to potřeby lidského organismu a mají v životě prioritu číslo jedna. Je to okruh potřeb vztahující se k tělesné pohodě. K těmto potřebám patří např. potřeba dýchání, potřeba tekutin, potřeba potravy, potřeba spánku a odpočinku, potřeba vylučování a vyměšování, potřeba fyzické aktivity, potřeba tělesné teploty, potřeba rozmnožování aj. Toto je patrně nejviditelnější u malých dětí – u novorozenců a kojenců.

- b) **Potřeba jistoty a bezpečí** – je o stupeň vyšší potřebou, avšak neméně důležitou k plnohodnotnému naplnění lidských potřeb v kategorii nižších potřeb. Jakmile jsou naplněny fyziologické potřeby, začne narůstat potřeba psychické rovnováhy a pocitu bezpečí. Lze sem zařadit – potřeba rodiny, potřeba zdraví, potřeba jistoty finančního zabezpečení, potřeba pravidelných příjmů a zaměstnání, potřeba bezpečí, potřeba stability a pořádku. Tato potřeba je zřejmá u starších dětí, které vnímají potřebu rodiny a zázemí jako existencionální. Neméně důležitá je však i u dospělých a seniorů.
- c) **Potřeba lásky, přijetí a sounáležitosti** - je okruh související se vztahy k blízkým lidem řadící se stále do kategorie nižších potřeb. Jedná se o vrstvu tzv. sociálních potřeb. Řadíme sem - potřeba lásky, potřeba přátelství a partnerství, potřeba sounáležitosti, náklonnosti a potřeba někam patřit.
- d) **Potřeba úcty a uznání** – poslední z kategorie nižších potřeb je okruh vztahující se ke společenskému uplatnění. Vztahují se k nim: potřeba být přijímán, oceňován a respektován ostatními, ale i potřeba sebeúcty a potřebnosti vlastní osoby. Nízké sebevědomí může způsobovat nemalé problémy k uplatnění posledního stupně hierarchie potřeb.
- e) **Potřeba seberealizace** – je jediná instinktivní potřeba z okruhu vyšších potřeb. Jde o naplňování svých schopností, dovedností a realizování vlastního potencialu. „*Jde o to, aby jedinec uplatnil své vlastnosti a využil své možnosti. Člověk by měl dělat to, na co se hodí.*“ (Mahdalová, 2015) Mezi potřeby seberealizace lze zahrnout – potřeba tvořivosti, potřeba spontánnosti, potřeba činů, potřeba tvorby svých myšlenek, potřeba řešení, potřeba etiky a autority,... Potřeba seberealizace je považována za vrcholný zážitek existence člověka.

Sebetranscendence někdy nazývána jako duchovní potřeby, se nachází na vrcholu pyramidy lidských potřeb. Jedná se o potřebu dodatkovou a její význam nemá nic společného s žádným druhem náboženství. Nýbrž se jedná o individuální duchovní přesvědčení každého člověka.

„Tato hierarchie potřeb stoupá od základních biologických potřeb ke složitějším motivům. Vyšší potřeby se stanou důležitým zdrojem motivace až poté, co

jsou alespoň částečně uspokojeny potřeby, jež leží v hierarchii níže. Když je obtížné získat jídlo a bezpečí, člověk se zaměří hlavně na uspokojení těchto potřeb a vyšší motivy mají jen malý význam.“ (Mahdalová, 2015)

Maslowova teorie potřeb však shledala i nejednu kritiku. Platí, že nižší potřeby jsou významnější a jejich alespoň částečné uspokojení je podmínkou pro vznik méně naléhavých tedy vyšších potřeb. Nelze však toto tvrdit zcela bezvýhradně. Je prokázáno, že uspokojování vyšších potřeb může napomoci v krajních situacích, ve kterých je možnost uspokojování nižších potřeb omezena. Příkladem může být úspěšnost talentovaných či vysoce inteligentních jedinců na prahu bídy či teorie koncentračních táborů.

1.3.2 Potřeby z hlediska rodin s víceročaty

V této bakalářské práci jsem si jako východisko dílčího cíle 1 (DC1) určila potřeby rodin s víceročaty. Jako prioritní potřeby rodin s víceročaty jsem si po logické úvaze a nezávazném rozhovoru s rodinami vybrala tři potřeby vztahující se na standardní životní potřeby ve funkčních rodinách s víceročaty. Těmito zkoumanými potřebami jsou:

Potřeba psychické podpory

Podpora – skloňována též jako pomoc je dle Matouška (2003, s. 150) „*akt, při kterém jednatel nebo skupina poskytují něco jinému jednotlivci nebo skupině, přičemž adresát pomoci toho, co je mu poskytováno, využívá k řešení svého problému.*“ Psychologie byla původně definována jako „*věda o duši.*“ (Linhart, 1996, s. 886) Dnes je to samostatný vědní obor, který z hlediska individuality psychiky každého člověka pracuje s rozmanitými technikami zkoumání. Obecně lze v rodinách považovat za psychickou podporu pomoc osoby nebo více osob, které napomáhají rodině nebo jejím členům s psychickou zátěží, která je na ně kladena z důvodu výchovy víceročat. Lze sem zařadit podporu v oblasti péče o děti, péče o domácnost, péče o rodinu nebo podpora rodičů v roli matky či otce. Z hlediska Maslowova rozdělení těchto potřeb, si nejsem zcela jista, kam tuto potřebu bezvýhradně zařadit. Dle mého uvážení bych potřebu psychické podpory zařadila do více okruhů lidských potřeb, ale hodnotím jako nejvíce

výstižnou potřebou ad. c) potřebu lásky, přijetí a sounáležitosti. Konkrétně potřeba přátelství a partnerstvím a potřeba náklonnosti.

Potřeba finanční jistoty

Co je finanční nebo též peněžní jistota si myslím, každý ví nebo tuší. Proto není třeba jí zdlouhavě vysvětlovat. Všeobecně lze říci, že se jedná o jistou část statků, které jsou třeba k přežití. Výše těchto statků se může u každého měnit a to velice zásadně. Může být ovlivněna mnoha faktory – např. životní úrovní, finanční závislostí, dluhy, zeměpisnou polohou apod.

U rodin s vícerčaty jsou finance velice citlivou záležitostí. Je to věc, bez které by jako funkční rodina nemohli existovat. V Maslowově hierarchii potřeb jej najdeme v bodě ad b) potřeba jistoty a bezpečí, konkrétně potřeba jistoty finančního zabezpečení. Je to potřeba na téměř nejnižším stupni uspokojovaných potřeb, tedy jako jedna ze zásadních potřeb přežití.

V pozdějších kapitolách se budeme zabývat finančním zajištěním rodin s vícerčaty státem. Konkrétně se zaměříme na dávky pro rodiny s dětmi. Jako dalším velice ovlivnitelným příjmem rodiny je plat druhého manžela, popřípadě finanční výpomoc v rodině. Jsou to finance, které nejvíce ovlivní rodinný rozpočet každé rodiny.

Potřeba odpočinku a soukromí

Soukromí definuje Matoušek (2003, s. 220) jako „*potřeba a právo každého člověka chránit si vlastní území, vlastní čas, vlastní tělo, vlastní prožitky, informace o sobě apod....*“ Odpočinek je skloňován též jako klid, oddech nebo jako typ relaxace. Můžeme jej rozdělit také jako aktivní či pasivní odpočinek.

Ve spojitosti s rodinami s vícerčaty se jedná o potřebu velice zanedbávanou a velice často téměř neuspokojovanou. V hierarchii lidských potřeb ji najdeme dokonce na nejnižším stupni potřeb ad a) fyziologické potřeby, konkrétně potřeba spánku a odpočinku.

Jedná se o potřebu, kterou má každý z nás. Říká se, že pokud si pár pořídí děti, už nikdy nejsou sami. V případě rodin s vícerčaty se toto pravidlo mnohonásobně

zvyšuje. Matka, která o vícero dětí pečuje, z pravidla nemá vůbec žádný čas na odpočinek ani soukromí. Děti jsou všude, kam se podívá a nikdy není klid. Proto je více než nutná pomoc. Tuto pomoc z pravidla prvotně zajišťuje manžel, popřípadě rodina a blízké okolí. U trojčat a více dětí zajišťuje pomoc i služba placená státem, o které se zmíníme v dalších kapitolách.

1.3.3 Využití potřeb v praxi

V kontextu sociální práce může být potřeba brána jako prostředek k naplňování cílů klienta, ať už tuto potřebu definoval klient nebo expert. Poslouží jako hnací síla při práci s klientem, ať už se jedná o naplňování cílů nižších nebo vyšších potřeb. Sociální pojetí potřeb se vztahuje i k zákonu o sociálních službách č. 108/2006 Sb., v platném znění v § 88 písmeno f – „*Poskytovatelé sociálních služeb jsou povinni plánovat průběh poskytování sociální služby podle osobních cílů, potřeb a schopností osob, kterým poskytují sociální služby, vést písemné individuální záznamy o průběhu poskytování sociální služby a hodnotit průběh poskytování sociální služby za účasti těchto osob, je-li to možné s ohledem na jejich zdravotní stav a druh poskytované sociální služby, nebo za účasti jejich zákonných zástupců nebo opatrovníků a zapisovat hodnocení a jeho výstupy do písemných individuálních záznamů*“ a je proto dohledatelný a lze s ním pracovat.

Psychologické pojetí potřeby má hlubší záměr. Jedná se spíše o zpětný chod - návrat k uspokojování nebo neuspokojování potřeb v minulosti. Jde spíše o napravování zanedbaného. Můžeme se setkat ale i s problémem uspokojování potřeb při analýze překážek. „...*klientem pocíťována potřeba by měla být ve všech případech, kdy je to možné, východiskem práce s ním.*“ (Matoušek, 2003, s. 158). Neuspokojená potřeba může vést ke strádání až deprivaci.

1.4 Finanční zajištění rodin v ČR

Rodiny s dvojčaty a vícero dětmi, jak už jsme si řekli, se potýkají s většími finančními problémy. Ne náhodou, při zjištění většího počtu plodů u rodičky, lékaři upozorňují na nejen zvýšenou psychickou zátěž, ale také na zvýšené finanční zaopatření těchto dětí.

Finanční poměry rodinám s víceročaty v České republice systém sociálního zabezpečení samozřejmě upravuje. Nicméně neplatí zde, že výše nárokové dávky se násobí počtem živě narozených dětí. Jediné, co lze zde násobit, je počet výdajů rodiny. Nikoli výši dávek.

V následujících kapitolách se budeme věnovat spíše rodičům než dětem. Rodičům z toho důvodu, že právě na nich je odpovědnost za finanční situaci rodiny a také proto, že oni spravují finance – tedy i dávky náležící jejich dětem. Okrajově přiblížíme systém sociálního zabezpečení v ČR, základní pilíře tohoto systému a především si ujasníme, na jaké dávky sahají průměrné rodiny s víceročaty a jaké speciální úpravy pro ně platí.

1.4.1 Sociální politika v ČR

V České republice jako ústředním orgánem státní správy v pracovněprávní oblasti, oblasti sociálního zabezpečení a sociální práce je Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Též známo pod zkratkou MPSV. Mezi organizace podřízené MPSV patří Úřad práce ČR, Česká správa sociálního zabezpečení, Státní úřad inspekce práce a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.

Sociální stát definuje Matoušek (2003, s. 215) jako „*stát, který prostřednictvím své administrativy poskytuje v mezích daným sociálním zákonodárstvím materiální příspěvky těm svým občanům, kteří nejsou schopni sami se o sebe postarat (nezaměstnaní, nemocní, staří, hendikepovaní apod.), a to v oblasti regulace osobních a rodinných příjmů, péče o zdraví, bydlení, vzdělávání, pracovního výcviku nebo sociálních služeb.*“ Systém sociálního zabezpečení je hlavním nástrojem sociální politiky sloužící k naplnění jejich cílů. Umožňuje tak předcházení, zmírňování a vyrovnávání se s nepříznivou životní situací. Sociální zabezpečení funguje v České republice na základě tří stavebních pilířů:

1. sociální pojištění,
2. státní sociální podpoře,
3. sociální pomoci (sociální služby).

Rodina jako základ státu je finančně závislá na všech třech pilířích sociálního zabezpečení. Jejich podrobnější význam si v následujících kapitolách vysvětlíme.

1.4.2 Sociální pojištění

Klíčová organizace upravující sociální pojištění je Česká správa sociálního zabezpečení (ve zkratce ČSSZ). Zmíňme se o dvou základních pojištění a to u důchodovém a nemocenském pojištění.

Důchodové pojištění upravuje zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění. Nás v případě úplných rodin s víceročaty zajímat v podstatě nemusí.

Nemocenské pojištění upravuje zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, v platném znění a je pro nás již zajímavějších tématem co do finančního zabezpečení rodiny. Z nemocenského pojištění se vyplácí čtyři druhy dávek: nemocenské, ošetrovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a peněžitá pomoc v mateřství.

Klíčové dávky jsou pro nás:

- 1. Peněžitá pomoc v mateřství** – ta se u víceročat prodlužuje na délku trvání 37 týdnů a výše peněžité pomoci v mateřství za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu.
- 2. Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství** – není standardní dávkou a vyskytuje se zřídka. Upravuje finanční ohodnocení těhotné ženy, která je převedena na jinou práci, protože práce, kterou předtím konala, je zakázána těhotným ženám nebo ohrožuje její těhotenství. Příkladem můžeme uvést práci ve zdravotnictví – např. RTG pracoviště.
- 3. Ošetrovné** – dávka poskytovaná v případě nemoci dítěte. Nárok na dávku má zaměstnanec, který nemůže pracovat z důvodu, že musí pečovat o zdravé dítě mladší 10 let.

Všechny tyto dávky jsou závislé na splnění podmínek nároku, které podrobně určuje zákon.

1.4.3 Státní sociální podpora

System státní sociální podpory je upravován zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění. Má charakter solidárního zabezpečení mezi občany, sloužící k překonání nepříznivých sociálních událostí. Tento zákon nám poskytuje

následujících 5 dávek – porodné, pohřebné, příspěvek na bydlení, příspěvek na dítě a rodičovský příspěvek. Některé z dávek mají jako hlavní kritérium vzniku nároku na dávku přiznání příjmů rodiny. Všechny dávky státní sociální podpory mají ale obligatorní charakter a jsou závislé na splnění podmínek nároku, které též určuje zákon.

Pro rodiny s dětmi jsou zásadní dávky:

- 1. Porodné** – je v porovnání s minulostí dnes dávkou v podstatě těžko dosažitelnou. Náleží rodinám s nízkými příjmy. Slouží jako jednorázový příspěvek na uhrazení nákladů související s narozením dítěte. Avšak pouze pro první nebo druhé živě narozené dítě.
- 2. Příspěvek na dítě** – je o trochu lépe dosažitelnou dávkou ve standardních poměrech. Náleží vždy nezaopatřenému dítěti a má tři výše vyplácené dávky dle věku dítěte. U rodin s dvojčaty a vícčraty se s ní setkáváme poměrně často.
- 3. Rodičovský příspěvek** – tento příspěvek je hlavní kámen úrazu u vícečetného těhotenství. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění nám uvádí, že *„nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky 220 000 Kč, nejdéle do 4 let věku dítěte.“* U dvojčat a vícčrat však zákon nepamatuje na zvýšené náklady rodiny. Logické je, že čím více dětí, tím více nákladů. Avšak rodičovský příspěvek nám do jisté míry „supluje“ příjem jednoho z rodičů. A stále musíme myslet na to, že příjem máme vždy jen jeden. V budoucnu, kdy děti dosáhnou školního věku a oba rodiče budou mít stále zaměstnání, bude mít každý z nich také pouze jeden příjem. Nikdo jim nedá více, stejně jako u rodičovského příspěvku. Ať už máme dítě jedno, dvě nebo pět.
- 4. Příspěvek na bydlení** – tato dávka je poskytována rodinám v případě těžké životní situace.

1.4.4 Sociální služby

Dle zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění se sociální službou rozumí *„činnost nebo soubor činností zajišťujících*

pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.“

Kvalitu sociálních služeb zajišťuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dále upravuje a připravuje systémová opatření a příslušné právní předpisy. Plánuje síť poskytovatelů sociálních služeb, zvyšuje odbornost a kvalitu služeb, kontroluje dodržování standardů služeb a vede evidenci poskytovatelů sociálních služeb. Poskytovat sociální službu nemusí pouze stát, tj. Ministerstvo práce a sociálních věcí, ale mohou to být také nestátní neziskové organizace, církevní organizace, fyzické a právnické osoby, obce i kraje.

V České republice máme několik druhů sociálních služeb a lze je rozdělit do tří kategorií – sociální poradenství, služby sociální péče, služby sociální prevence. Zákon nám také dělí sociální služby dle formy poskytovaných služeb a to na pobytové služby, ambulantní služby a terénní služby. Sociální poradenství lze rozdělit na základní a odborné. Základní je ze zákona povinné pro všechny poskytovatele sociálních služeb.

V rámci tématu se zmiňme o několika službách, které poskytují sociální služby právě naší cílové skupině – rodinám s dětmi. Službou sociální prevence může být pracoviště rané péče. Do služeb sociální péče přiřadíme pečovatelskou službu a sociálně aktivizační službu pro rodiny s dětmi.

1.5 Seznam služeb poskytovaných na Svitavsku

Seznam poskytovatelů sociálních služeb lze dohledat v Registru sociálních služeb pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí a dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění.

Střediska rané péče

Jako možnou službou sociální prevence pro rodiny s dětmi mohou být pracoviště rané péče. Tato služba je určena rodinám s dětmi do věku 7 let, které jsou zdravotně postižené. Vícčrčata jsou ohroženou skupinou dětí a mají vysoký předpoklad k organickému poškození, především v období prenatalního vývoje. Není nutné zmiňovat zde všechny služby určené zdravotně znevýhodněným dětem. Nicméně tato

služba se věnuje rodině a dětem v podstatě již od narození a stává se první pomocnou rukou pro stejně hodnotný život všech dětí.

V okrese Svitavy bohužel není žádný poskytovatel rané péče. Nejbližšími poskytovateli jsou Oblastní charita Havlíčkův brod, Portimo, o.p.s. Nové Město na Moravě, Rodinné Integrační Centrum z. s. v Pardubicích a Lanškrouně, Středisko rané péče SPRP Brno ve Žďáře nad Sázavou či Středisko rané péče v Pardubicích o.p.s.

Pečovatelská služba

Službou sociální péče je pečovatelská služba. Ač je tato služba všeobecně spojena spíše se seniory, zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění uvádí, že *„pečovatelská služba je terénní nebo ambulantní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby.“* a dále v § 75, odstavec 2, písmeno a) uvádí, že *„pečovatelská služba se s výjimkou nákladů za stravu poskytnutou v rámci základní činnosti uvedené v § 40 odst. 2 písm. c) poskytuje bez úhrady rodinám, ve kterých se narodily současně 3 nebo více dětí, a to do 4 let věku těchto dětí.“*

V rámci Svitavského kraje je registrováno celkem 13 pečovatelských služeb. Nicméně, pouze 3 z nich poskytují své služby i rodinám s dětmi. Těmito organizacemi jsou: Dům s pečovatelskou službou Penzion Polička, Farní charita Litomyšl a Svazek obcí AZASS v Poličce.

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi

Další službou sociální péče je sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi. Tato služba není určena přímo rodinám s víceročaty, ale jako cílovou skupinou jsou rodiny s dětmi. Zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění nám její definuje následovně: *„Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje.“* S využíváním této služby u rodin s víceročaty se setkáme velice zřídka. Je zde ale

potenciál, možného využívání těchto služeb jako „prevence výskytu“ začínající krize v rodině.

Poskytovali služeb v okrese Svitavy jsou: Amalthea z.s. v Chrudimi a České Třebové, Bonanza Vendolí, z.ú., Oblastní charita Moravská Třebová, Oblastní charita Nové Hrady u Skutče a Oblastní charita Polička.

Odborné sociální poradenství

Jak již jsme uvedli, sociální poradenství lze dělit na základní (povinné) a odborné sociální poradenství. Zákon o sociálních službách č.108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění popisuje: „*Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí a ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu; zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.*“

Tato služba rodinám s dětmi nápomocná s uplatňováním jejich práv a zájmů, pomáhá s vyřizováním dávek a jiných osobních záležitostí, má sociálně terapeutický charakter a napomáhá rodinám se zprostředkováním společenského kontaktu s okolím.

Ve Svitavském okrese nám tyto služby nabízí: Oblastní charita Moravská Třebová, Oblastní charita Polička a Poradna pro rodinu Pardubického kraje se sídlem ve Svitavách.

Mateřská a rodinná centra

Ve výzkumné části této bakalářské práce se respondenti velice často zmiňují o navštěvování rodinných a mateřských center ve svém blízkém okolí. Tyto centra zřizují převážně města, obce nebo Charita ČR a nejsou vedeny v registru sociálních služeb. Jsou financovány jinými zdroji a jsou často provázány veřejnými aktivitami zřizující organizace.

Uvedme si několik větších mateřských a rodinných center na Svitavsku: Rodinné centrum Litomyšl, Mateřské a rodinné centrum Krůček Svitavy, Rodinné a komunikační centrum Kocourek, z.s. v Březové nad Svitavou, Mateřské a rodinné centrum Mikeš v Chotovicích a MaTami, centrum pro rodinu z.s v Poličce.

Dobrovolnictví

Dobrovolnictví je určitý druh služby, který je zde v podstatě už od pradávna. Obecně lze definovat jako dobrovolnou službu někomu, popřípadě něčemu. Matoušek (2003, s. 55) uvádí, že „*dobrovolnictví je neplacená a nekariéerní činnost, kterou lidé provádějí proto, aby pomohli svým bližním, komunitě nebo společnosti.*“ Dobrovolnictví upravuje zákon č. 198/2002 Sb., zákon o dobrovolnické službě, v platném znění.

V sociální oblasti dělíme dobrovolnictví na činnost neformální nebo formální. Při neformálním dobrovolnictví se jedná o vzájemnou výpomoc, která je dohodnutá předchozím rozhovorem či osobní domluvou. Dobrovolníci z pravidla pracují v rámci církve, veřejných institucí, organizací mládeže, zájmových sdruženích apod. Takovým dobrovolníkem se stal v podstatě už každý z nás. Při formálním dobrovolnictví vzniká uzavření smlouvy mezi organizací a dobrovolníkem. Dobrovolník z pravidla musí dosáhnout alespoň 15 let věku, je posuzována jeho motivace a bezúhonnost, prochází zaškolením pověřeným pracovníkem, účastní se supervizí a jeho činnost je hodnocena, nikoli však finančně.

V případě rodin s víceročaty se může stát dobrovolník alternativou výpomoci bez finančního zatížení rodiny. Poskytovatelé dobrovolnictví jsou převážně neziskové organizace s různými cílovými skupinami. Organizacemi s cílovou skupinou rodiny s dětmi a poskytovateli dobrovolnictví na Svitavsku například jsou: Amalthea z.s. v Chrudimi a České Třebové, Farní charita Litomyšl a Oblastní charita Moravská Třebová.

1.6 Shrnutí teoretické části

V závěru teoretické části mé bakalářské práce bych ráda zmínila, že problematika rodin s vícerčaty je velmi citlivým a zanedbaným tématem. Ať už v uspokojování potřeb, finančního zajištění nebo oblasti péče o rodinu. Velmi také záleží na konkrétních případech a okolnostech, jak tato rodina žije a jaké má zažité standardy a zvyklosti.

V teoretické rovině se úroveň zajištění rodin s vícerčaty zlepšuje. Oproti sociálnímu zajištění v minulosti mají dnes rodiny větší možnost využití dostupných prostředků při zajišťování péče o děti a domácnost. V praktické rovině však tyto možnosti a prostředky pro uspokojování potřeb nejsou zdaleka plně využívány. Dokonce v některých případech tyto prostředky nejsou ani nabízeny. Právě této praktické rovině se věnuje výzkumná část této práce.

2 Výzkumná část

Výzkumná část této bakalářské práce je zaměřena na naplnění hlavního a dílčích cílů práce.

2.1 Formulace hlavního cíle výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s víceročaty na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin.

2.2 Formulace dílčích cílů výzkumného šetření

V této kapitole budou podrobně rozebrány a specifikovány jednotlivé dílčí cíle výzkumného šetření této práce a jejich podčásti.

2.2.1 Dílčí cíl DC 1

Zjistit, jaké jsou potřeby rodin s víceročaty na Svitavsku.

DC 1.1. Zjistit, jaké jsou potřeby rodin v oblasti psychické podpory.

DC 1.2. Zjistit, jaké jsou potřeby rodiny v oblasti finanční jistoty.

DC 1.3. Zjistit, jaké jsou potřeby rodiny v oblasti odpočinku a soukromí.

2.2.2 Dílčí cíl DC 2

Zjistit, jaká je nabídka služeb pro rodiny s víceročaty na Svitavsku.

DC 2.1. Zjistit, jaká je nabídka služeb v oblasti psychické podpory.

DC 2.2. Zjistit, jaká je nabídka služeb v oblasti finančního zabezpečení.

DC 2.3. Zjistit, jaká je nabídka služeb v oblasti odpočinku.

2.2.3 Dílčí cíl DC 3

Komparovat potřeby rodin a nabídku poskytovaných služeb na Svitavsku.

DC 3.1. Zjistit, jak odpovídá nabídka služeb potřebám rodin s víceročaty v oblasti psychické podpory.

DC 3.2. Zjistit, jak odpovídá nabídka služeb potřebám rodin s víceročaty v oblasti finanční jistoty.

DC 3.3. Zjistit, jak odpovídá nabídka služeb potřebám rodin s víceročaty v oblasti odpočinku a soukromí.

2.3 Zvolená výzkumná strategie

Pro zpracování výzkumu mé bakalářské práce jsem se rozhodla použít kvalitativní výzkumnou strategii. To proto, že jsem chtěla především zjistit, jaké jsou osobní názory rodin s víceročaty na danou problematiku. Vzhledem k tomu, že cílem mé práce je zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s víceročaty na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin, byly pro mě právě ony hlavním zdrojem informací. Kvalitativní výzkum je *„skupina teoretických přístupů a metodických postupů. Kvalitativní přístup se hodí na popis těch stránek programu, které se obtížně kvantifikují. Kvalitativní výzkum není vhodný v těch případech, kdy je nutné posuzovat velké množství zkoumaných osob.“* (Matoušek, 2003, s. 100) Kvalitativní dotazování je nejčastěji používanou metodou a je založena na výpovědích předem určených respondentů.

Jako techniku výzkumu jsem zvolila individuální osobní rozhovor. Veselá (2002, s. 41) definuje rozhovor jako *„techniku, která zjišťuje stav vědomí, názory. Data získaná tímto způsobem jsou odrazem objektivních jevů v lidském vědomí.“* Tato výzkumná technika je časově náročná. Je třeba se na rozhovor předem připravit, provést samotný rozhovor a následnou analýzu odpovědí od všech respondentů. Jako pozitivum je, že respondenti odpovídají na všechny kladené otázky, oproti dotazníku, kde některé body nemusí respondenti vyplnit. Jako druh individuálního osobního rozhovoru jsem použila polostandardizovaný rozhovor, který vychází z předem připravených témat, které se týkají výzkumu.

S vedením rozhovorů jsem neměla problém. Pro jednotlivé rozhovory byl vytvořen přesný scénář, byly pokládány předem připravené otázky, poté jsem rozhovory

analyzovala a roztrídila odpovědi respondentů do jednotlivých oblastí. Poté jsem se snažila najít převažující názory, které jsem zpracovala a na jejich základě jsem odvodila obecný názor.

K aktivnímu zjišťování informací o nabízených službách od poskytovatelů sociálních služeb na Svitavsku jsem použila techniku kvalitativní analýzy dokumentů. Dostupné informace odpovídají transparentním informacím od poskytovatelů služeb a jsou v souladu se zákonem.

Jako další zvolenou výzkumnou technikou je kvalitativní komparace. Komparace též známá pod pojmem přirovnání nebo srovnání, bude prováděna za účelem porovnání zjištěných potřeb a nabízených služeb pro rodiny s víceročty na Svitavsku.

2.4 Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek

Tabulka č. 1: Transformační tabulka

HLAVNÍ CÍL	DÍLČÍ CÍL	DÍLČÍ CÍLE 2. ŘÁDU	INDIKÁTORY	TAZATELSKÉ OTÁZKY (TO)/OTÁZKY VÝZKUMNICE (OV)
Zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s víceročty na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin.	DC 1. Zjistit, jaké jsou potřeby rodin s víceročty na Svitavsku.	DC 1.1 Zjistit, jaké jsou potřeby rodin v oblasti psychické podpory.	potřeba psychické podpory podpora v péči o děti podpora v roli otce/matky	TO 1 Jaké potřeby jste pocítil/a v oblasti psychické podpory? TO 2 Jakou psychickou podporu byste přivítal/a v oblasti péče o děti? TO 3 Jakou psychickou podporu byste uvítal/a v oblasti role otce/matky?
		DC 1.2 Zjistit, jaké jsou potřeby rodiny v oblasti	potřeba finanční jistoty finanční zajištění od státu	TO 4 Jaké potřeby jste pocítil/a v oblasti finanční jistoty? TO 5 Jaké finanční zajištění byste uvítal/a od

		finanční jistoty.	finanční podpora v rodině	státu? TO 6 Jakou finanční podporu byste uvítal/a od svého manžela/manželky a blízké rodiny?
		DC 1.3 Zjistit, jaké jsou potřeby rodiny v oblasti odpočinku a soukromí.	potřeba odpočinku a soukromí možnost odpočinku a soukromí od manžela možnost odpočinku a soukromí od rodiny/blízkého okolí	TO 7 Jaké potřeby jste pocítil/a v oblasti odpočinku a soukromí? TO 8 Jakou možnost odpočinku či soukromí byste uvítal/a od své/ho manželky/manžela? TO 9 Jakou možnost odpočinku či soukromí byste uvítal/a od své/ho rodiny/blízkého okolí?
	DC 2. Zjistit, jaká je nabídka služeb pro rodiny s víceročty na Svitavsku.	DC 2.1 Zjistit, jaká je nabídka služeb v oblasti psychické podpory.	potřeba psychické podpory podpora v péči o děti podpora v roli otce/matky	OV 1 Jaké nabídky služeb v oblasti psychické podpory jsou na Svitavsku nabízeny? OV 2 Jaké nabídky služeb v oblasti péče o děti jsou na Svitavsku nabízeny? OV 3 Jaké nabídky služeb v oblasti role otce/matky jsou na Svitavsku nabízeny?
		DC 2.2 Zjistit, jaká je nabídka služeb v oblasti	potřeba finanční jistoty	OV 4 Jaké nabídky služeb v oblasti finanční jistoty jsou na Svitavsku nabízeny? OV 5 Jaké nabídky

		finančního zabezpečení.	finanční zajištění od státu finanční podpora v rodině	služeb v oblasti finančního zabezpečení od státu jsou nabízeny? OV 6 Jaké nabídky služeb v oblasti finanční podpory v rodině jsou na Svitavsku nabízeny?
		DC 2.3 Zjistit, jaká je nabídka služeb v oblasti odpočinku.	potřeba odpočinku a soukromí možnost odpočinku a soukromí od manžela možnost odpočinku a soukromí od rodiny/blízkého okolí	OV 7 Jaké nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí jsou na Svitavsku nabízeny? OV 8 Jaké nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí od manžela jsou na Svitavsku nabízeny? OV 9 Jaké nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí od rodiny/blízkého okolí jsou na Svitavsku nabízeny?
	DC 3. Komparovat potřeby rodin a nabídku poskytovaných služeb na Svitavsku.	DC 3.1 Zjistit, jak odpovídá nabídka služeb potřebám rodin s vícerčaty v oblasti psychické podpory.	potřeba psychické podpory podpora v péči o děti podpora v roli otce/matky	OV 10 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti psychické podpory. OV 11 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti péče o děti. OV 12 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti role otce/matky.

		DC 3.2 Zjistit, jak odpovídá nabídka služeb potřebám rodin s vícerčaty v oblasti finanční jistoty.	potřeba finanční jistoty finanční zajištění od státu finanční podpora v rodině	OV 13 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti finanční jistoty. OV 14 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti finančního zajištění státem. OV 15 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti finanční podpory v rodině.
		DC 3.3 Zjistit, jak odpovídá nabídka služeb potřebám rodin s vícerčaty v oblasti odpočinku a soukromí.	potřeba odpočinku a soukromí možnost odpočinku a soukromí od manžela možnost odpočinku a soukromí od rodiny/blízkého okolí	OV 16 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí. OV 17 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí od manžela. OV 18 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí od rodiny/blízkého okolí.

2.5 Volba výzkumného souboru

Cílem mého výzkumu je zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s vícerčaty na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin. Z tohoto důvodu jsem oslovila rodiny s dětmi, kterým se narodily dvě či více dětí současně. Jako pracovní skupinu jsem určila 6 rodin s vícerčaty z okresu Svitav.

Při výběru výzkumného souboru jsem použila metodu záměrného výběru, konkrétně techniku sněhové koule. Výběr dotazovaných ale nebyl zcela jednoduchý. Rodiny s dvojčaty jsou poměrně časté, proto nebyla nouze o možné respondenty.

Nicméně rodin s víceročaty není na Svitavsku mnoho. Dvě rodiny s víceročaty mi dokonce výzkum odmítly z důvodu nedostatku času. Pro výzkum jsem proto využila tři rodiny s dvojčaty a tři rodiny s trojčaty. Přestože v celé práci používám termín „rodina“ či „respondent“, výzkum je zaměřen na dotazování se respondentů, kdy 100% tvoří matky těchto rodin. Z důvodu rozdílného věku dětí všech respondentů a pracovní zaneprázdněnosti otců volně vyplynula tato varianta jako nejpříjemnější.

Tabulka č. 2 : Respondent

Respondent číslo	pohlaví/ role v rodině	děti	věk dětí	další děti v rodině
1.	žena/matka	dvojčata	6	2
2.	žena/matka	trojčata	25	1
3.	žena/matka	trojčata	2	0
4.	žena/matka	dvojčata	10	3
5.	žena/matka	trojčata	12	1
6.	žena/matka	dvojčata	19	1

2.6 Popis a průběh výzkumu

Polostandardizované rozhovory s respondenty probíhaly v listopadu 2016. Žádný z oslovených respondentů rozhovor po předchozí domluvě neodmítl.

Každý respondent byl dopředu telefonicky, osobně nebo e-mailem osloven a domluven termín rozhovoru. Rozhovory probíhaly v bydlíšti respondentů. I když jsem měla obavy z rušení, všechny rozhovory proběhly v klidu, převážně bez hlasité účasti dětí. Délky rozhovorů jsem neomezovala. S tazatelskými otázkami nebyli respondenti dopředu seznámeni. Při prvotním oslovení respondentů jsem pouze nastínila téma bakalářské práce a jeho cíle.

Na úvod každého rozhovoru jsem se představila, uvedla účel a cíl tohoto rozhovoru a následně přistoupila k samotnému rozhovoru. Tazatelské otázky byly pokládány v pořadí 1-9, u některých otázek bylo nutné položit doplňující otázku.

2.6.1 Způsob získávání a zpracování dat

Odpovědi jsem zaznamenávala na papír s předem vypsányi tazatelskými otázkami. Někteří respondenti se domnívali, že budou vyplňovat dotazník. Po vysvětlení, k čemu slouží potřebná dokumentace, byli rádi, že budou pokládány otázky a oni budou pouze odpovídat. Forma rozhovoru pro ně byla jednoduše přijatelnější. Fakt, že nemusí nic vyplňovat a prostě si „jen promluvit o svých potřebách“ byl pro ně jednoznačně nejlepší.

Vzhledem k nízkému počtu respondentů a i nižšímu počtu tazatelských otázek nebylo zaznamenávání odpovědí nijak zvlášť časově náročné. Všechny rozhovory poté byly kvalitativně obsahově analyzovány a odpovědi roztříděny dle oblastí otázek. Tyto odpovědi byly syntetizovány se snahou najít převažující názory, ale i naprosto odlišné či podobné.

2.6.2 Rizika výzkumu a výzkumné strategie

Jako velké riziko vidím možnost ovlivňování respondenta přítomností druhého manžela nebo dětí. Nicméně při samotném rozhovoru všichni respondenti zajistili dostatek času i prostoru pro provedení nerušeného rozhovoru. Nikým a ničím jsme nebyli rušeni ani ovlivňováni.

Dalším rizikem je využití malého vzorku respondentů, proto je nutné se v interpretaci vyvarovat jakémukoliv zobecňování získaných poznatků a nezapomenout zaznamenat i zprvu méně významné odpovědi a názory.

Nevýhodou kvalitativního výzkumu je jeho časová náročnost, která klade vysoké požadavky na výzkumníka a je časově náročná i pro samotné respondenty. Oproti dotazníku je však výhodou, že respondent odpoví na všechny položené otázky, protože výzkumník se může k otázkám vracet a upřesňovat je. Má kontrolu, zda byly všechny zodpovězeny. Oproti tomu u dotazníku respondent může vynechávat některé odpovědi a výzkumník pak nemá dotazníky úplné.

2.7 Analýza a interpretace údajů

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s víceročnými dětmi na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin.

DC 1. Zjistit, jaké jsou potřeby rodin s víceročnými dětmi na Svitavsku

Pomocí tohoto dílčího cíle jsem se snažila zjistit, jaké jsou potřeby rodin s víceročnými dětmi v okrese Svitavy.

DC 1.1. Zjistit, jaké jsou potřeby rodin v oblasti psychické podpory. Tento dílčí cíl jsem sledovala **TO 1 - TO 3.**

TO 1 se týká obecně potřeb v oblasti psychické podpory. Reakce na tuto otázku byly různorodé.

Vědět o nabídce pomoci. Vědět, komu se můžu ozvat a svěřit. „*Vím, že můžu vždycky zavolat kamarádce a pomůže mi.*“ (3) Respondenti č. 1, 2, 3 a 4 se též zmiňovali o osobě nebo osobách, které jsou pro ně důležité v případě potřeby pomoci.

Slyšet pochvalu. Slyšet vlídné slovo. Všichni respondenti se shodli, že pokud jsou chváleni, jejich každodenní práce v domácnosti a péče o děti je pro ně jednodušší. Respondenti č. 1 a 4 uvedli, že je nejvíce uspokojí pochvala od partnera.

Vědět, že to doma funguje. Závěrem respondenti uváděli citace jako „*Vědět, že je doma všechno tak, jak má.*“ (2) nebo „*Fungující rodina je pro mě to nejdůležitější.*“ (4)

TO 2 se týká podpory v oblasti péče o děti.

Mít se s kým poradit ohledně péče o děti. Respondent č. 3 řekl: „*Nejstarší sestra je moje pravá ruka. Vždy mi radí, když si nevím rady a jsem bezradná.*“ Jako podporující osoby v oblasti péče o děti byly nejčastěji uváděny příslušnice ženského rodu, tj. matky, tchyně, babičky, sestry, švagrové, kamarádky, sousedky atd. Všichni respondenti uvedli, že nejvíce jim pomáhá fakt, že vědí, na koho se můžou obrátit v případě kolize.

Často zaznívaly věty typu: Vědět, že můžu zavolat, když něco. Slyšet, že jsem to udělala dobře.

Slyšet kladné reakce na zdraví a vývoj dětí. „Protože děti byly hodně nemocné, slyšet dobré prognózy a výsledky bylo k nezaplacení....“ (2). Respondenti č. 2, 4 a 5 uvedli, že vzhledem k častým nemocem dětí pro ně bylo velmi významné vědět, že děti jsou zdravé a prospívají.

TO 3 se týká podpory v roli otce nebo matky.

Slyšet pochvalu a ocenění. Respondent č. 4 řekl, že nejvíce ho psychicky podporuje tchýně. „Paní máma je ženská, co vychovala 8 dětí a když mi řekne, jak se pěkně a hlavně dobře starám o děti, jsem v sedmém nebi.“ Ostatní respondenti často uváděli jako podporující jedince jejich rodiče, sourozence nebo kamarádky, které potkávají v centrech. Shodli se na tom, že pochvala ohledně fungování rodiny a spokojenosti dětí je pro ně nejcennější. „V centru mě vždycky pohladí po duši, když ostatní obdivují, jak zvládám sama chod celé domácnosti.“ (1)

Vidět kladné reakce dětí a fungující rodinu. Tato potřeba byla respondenty specifikována jako spíše vnitřní pochod. Tj. uvedli, že ani tak nepotřebují slyšet od rodinných příslušníků, že rodina funguje a děti jsou spokojené. Ale je pro ně důležité vědět, že rodina funguje tak jak má a děti jsou šťastné a nic jim nechybí.

DC 1.2. Zjistit, jaké jsou potřeby rodiny v oblasti finanční jistoty. K zjištění tohoto cíle byly použity **TO 4 – TO 6.**

TO 4 se týká potřeby finanční jistoty. Při dotazování na finanční zajištění rodiny mírně utichla dobře laděná atmosféra. Rodiny s víceročaty mají opravdu reálný problém s financemi. „Žijeme z měsíce na měsíc, ušetříme opravdu málo.“ (4) Většina respondentů uvedla, že z platu manžela a rodičovské dovolené se dá vyžít. Nicméně všichni respondenti se shodli, že bez podpory rodiny a uskromnění se, by rodinu neživili.

Mít se s kým poradit ohledně hospodaření s penězi. Respondenti uváděli, že hospodaření s penězi je pro ně problém. „*S manželem často přemýšlíme, kde bychom mohli více ušetřit.*“ (3) Většina respondentů se shodla, že pomoc při hospodaření hledají u starších a zkušenějších, tj. u rodičů. „*Rodiče nám někdy radí, na čem se dá ušetřit.*“ (4) Nicméně s nároky na dávky nebo využíváním služeb jim poradit umí málokdo.

Vědět, že máme dostatek peněz na uživení rodiny. Vědět, že máme peníze na větší investování. Respondenti č. 1, 2, 3, 5 a 6 uvedli, že potřebují vědět, že mají dostatek financí při obstarávání domácnosti. „*Než koupím něco dražšího, musím vědět, že nám vyjdou peníze i na potřebnější věci.*“ (5) Respondenti také často odpovídali ve spojitosti s manželem: „*Vědět, že muž přinese zase domů peníze.*“ (2) „*Mít finanční oporu v manželovi.*“ (3)

Mít se na koho obrátit, když docházejí peníze. Všichni respondenti opakovaně uváděli, že jejich finanční jistotou je rodina. „*Vím, že by nám naši vždycky pomohli.*“ (1) „*Kdybychom řekli, dali by dětem vše, co by měli.*“ (2)

TO 5 řešila finanční zajištění rodin státem.

Aby nám někdo poradil, na co máme od státu nárok. Respondenti č. 1, 3, 5 a 6 uvedli, že stát by měl lépe zabezpečit vícečetná těhotenství při pobírání sociálních dávek. Nejvíce měli respondenti problémy s dávkami rodičovské dovolené, příspěvkem na dítě a porodném. „*Pro trojčata by měly platit jiné podmínky.*“ (5) Č. 1, 2, 3, 5 a 6 řekli, že rodičovská dovolená zdaleka nepokryje potřeby dětí. „*Vždyť je to jednoduché, vše bych násobila počtem dětí.*“ (3) Zvýšení příspěvku na dítě bylo uváděno především v rodinách, kde mají již starší děti. Rodičovská dovolená jim již skončila a i nadále se zaobírají problémy s penězi. „*Zvýšila bych příspěvek na dítě. Abychom na něj měli nárok pořád. Rodičovská je jen na chvíli, to by nebylo řešení.*“ (2) „*Porodné je dneska výsměch, skoro nikomu to nedají.*“ (3) V minulosti došlo k novele a dávka porodné se stala dávkou těžko dosažitelnou. Dříve porodné dostala každá rodina. Respondenti se staršími dětmi vzpomínali na to, jak za porodné nakoupili půlku výbavy pro děti. „*Dříve byly jiné poměry a dostali jsme v porovnání s dneškem mnohem víc a hlavně všichni.*“ (6)

Poradit, na jaké služby nebo pomůcky máme kde nárok. Respondent č. 5 uvedl, že vzhledem ke zhoršenému pohybovému systému dětí docházeli dvakrát týdně na plavání. *„Kdybychom měli úlevy třeba na plavání, nebo to proplácela pojišťovna. Za tři děti to měsíčně není nejméně.“* Další respondenti uváděli, že by chtěli poradit, jaké výhody je možné kde čerpat. Například zvýhodnění pomůcek do školy, hygienické a zdravotní pomůcky, kočárky a kola nebo naučné hračky.

TO 6 se týkala finanční podpory manžela a blízké rodiny. Všichni respondenti se shodli na tom, že jim ať už finančně nebo věcným darem rodina pomáhala.

Pomoc věcným darem. Respondenti č. 2, 3 a 4 uvedli, že pomoc s ošacením dětí je u nich v rodině zcela normální. *„Naši nám koupili pro děti zimní bundy, což nám hodně pomohlo. Rostou strašně rychle a oblečení nestíháme ani kupovat.“* (5) V odpovědích také často zaznívalo, že uvítají jakékoli dary, které jsou užitečné. *„Vím, že existují různé sbírky, kde by nám lidi mohli darovat třeba tašky do školy.“* (4)

Finanční pomoc. Většina respondentů přiznala, že finanční příspěvek od rodiny a známých dostávají pravidelně. Velmi častým způsobem předání finančního obnosu jsou dary k narozeninám, k svátku, k Vánocům apod. *„Před začátkem školního roku nám rodiče manžela dali nějaké peníze do obálky, abychom koupili dětem věci do školy.“* (6) Jeden respondent se zmínil o sbírce, která jim financovala kompenzační pomůcku. *„Pan starosta zajistil při 100. výročí hasičů sbírku a výtěžek šel na našeho Péťu. Od narození špatně slyší, tak jsme mu za to pořídili speciální naslouchátko.“* (2)

Kdyby manželovi někdo pomohl s hledáním lepší práce. *„Uvítala bych, kdyby manžel změnil práci a více vydělával. Ale nejde to, nemá vzdělání ani řidičák.“* (1) Ostatní respondenti na finanční ohodnocení manžela většinou negativně nereagovali. Brali to tak, jak to je. Respondent č. 4 uvedl: *„Na manžela se můžu spolehnout, spravuje a hlídá finance.“*

DC 1.3. Zjistit, jaké jsou potřeby rodiny v oblasti odpočinku a soukromí. Tento dílčí cíl jsem sledovala **TO 7 - TO 9.**

TO 7 se týká potřeb v oblasti odpočinku a soukromí.

Mít čas sama na sebe. Mít možnost si odpočinout. Všichni respondenti se shodli na tom, že by potřebovali mít někdy čas sami na sebe. Odpovědi se týkaly také často odpočinku a tzv. „nic nedělání“ „*Lehnout si a jen tak nic nedělat.*“ (4)

Mít možnost někam vyrazit bez dětí. Nejmladší respondent (3) uvedl, že nejvíce mu chybělo „*Jen tak vyrazit na nákupy nebo si dát v klidu kafe s kamarádkou.*“ Obě dvě matky trojčat (2, 5) dokonce uvedly, že chtěly někdy někam utéct a na nic nemyslet.

V uceleném pohledu bych shrnula odpovědi všech respondentů jako **mít možnost svěřit někomu děti a jít si po svém.**

TO 8 řešila možnost odpočinku a soukromí od svého manžela.

Kdyby mi manžel vypomohl při péči o děti a domácnost. Všichni respondenti se shodli, že by jim vystačila alespoň jednorázová výpomoc na jeden den nebo večer. Časté odpovědi byly rázu: „*Kdyby vzal děti na celý den ven.*“ (5) „*Aby dal jednou večer dětem najíst, uspal je a uklidil co je třeba.*“ (3) Respondenti č. 4 a 6 dokonce uvedli, že jeden den v týdnu má režim dětí a starosti spojené s tím na starost manžel. „*V neděli dělá snídani, oběd teda vařím já, ale jinak se stará celý den o děti on.*“ (4) Často respondenti uváděli také: Kdyby si s dětmi častěji hrál a já měla víc klidu. Kdyby děti uměl uspat sám. Aby mi pomohl, když mi není dobře.

TO 9 řešila možnost odpočinku a soukromí od rodiny a blízkého okolí. Oproti TO 8 častěji respondenti vyslovovali přání dlouhodobější pomoci rodiny.

Kdyby se o děti postarali před víkend. „*Aby si děti vzali na víkend.*“ (1) respondenti č. 3 a 5 uvedli, že by uvítali, kdyby jim rodina nabídla hlídání dětí na týden o prázdninách.

Kdyby nám někdo na chvílku pohlídal děti. V oblasti soukromí respondenti často vyslovovali přání typu: Kdyby nám někdo večer pohlídal děti, abychom si mohli vyrazit někam s manželem. Kdyby nám někdo pohlídal děti a mi zařídili, co je třeba.

DC 2. Zjistit, jaká je nabídka služeb pro rodiny s víceročnými na Svitavsku.

Pomocí tohoto dílčího cíle jsem se snažila zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s víceročnými v okrese Svitavy. Jednalo se převážně o služby sociální péče a prevence, odborné sociální poradenství, nebo o služby poskytované v rámci města, obce nebo institutu MPSV.

DC 2.1. Zjistit, jaká je nabídka služeb v oblasti psychické podpory. Tento dílčí cíl jsem sledovala **OV 1 - OV 3.**

OV 1 Jaké nabídky služeb v oblasti psychické podpory jsou na Svitavsku nabízeny?

V oblasti psychické podpory rodin s víceročnými je nabídka poskytovaných služeb malá. Ač jsou služby určeny především k naplňování potřeb fyzického rázu, jistá psychická pomoc je ve službách také uspokojována. Tyto dvě složky pomoci jsou spolu nepochybně provázány.

Jako hlavní službou v oblasti psychické podpory je bezpodmínečně **odborné sociální poradenství**. Tuto službu upravuje zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách, v platném znění a to v § 37. Poskytovali těchto služeb na Svitavsku jsou:

Poradna pro rodinu Pardubického kraje se sídlem ve Svitavách. Poskytují pomoc rodinám, které bez pomoci společnosti nemohou překonat obtížnou životní situaci nebo nepříznivé životní poměry, poskytují psychologické poradenství, poradenské, psychoterapeutické a sociálně – právní služby. Napomáhají klientům hledání vlastního reálného řešení, aby byli schopni porozumět své situaci a našli řešení těžkostí rodinného soužití a mezilidských vztahů. **Oblastní charita Polička** – Občanská poradna. Poskytuje potřebné informace, rady a pomoc, v případě zájmu je průvodcem při řešení problému a zprostředkovává kontakty s dalšími odborníky.

OV 2 Jaké nabídky služeb v oblasti péče o děti jsou na Svitavsku nabízeny?

V oblasti péče o dítě je nabídka poskytovatelů sociálních služeb již poměrně bohatá. Začneme **pečovatelskou službou**. Tato služba je upravována zákonem 108/2006 Sb. o sociálních službách, v platném znění a to v § 40. V okrese Svitavy poskytují pečovatelskou službu pro rodiny s dětmi:

Dům s pečovatelskou službou Penzion Polička – Poskytují pomoc v oblasti péče o děti – tj. doprovod do školy, příprava do školy, péče o dítě v domácnosti, předcházení rizikům spojených s onemocněním. **Farní charita Litomyšl** – Poskytuje pomoc při zvládnutí péče o tři a více současně narozených dětí až do věku 3 let. **Svazek obcí AZASS v Poličce** – tato služba v registru poskytovatelů služeb uvádí, že poskytuje služby i rodinám s dětmi. Nicméně ve své nabídce služeb zveřejněné na internetu tyto služby již uvedené nemá.

Jako dalším poskytovatelem služeb je **raná péče**. Tuto službu upravuje zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách, v platném znění a to v § 54. V okrese Svitav není momentálně žádný poskytovatel těchto služeb.

Méně obvyklou, ale možnou službou v oblasti péče o dítě je **dobrovolnická služba**. Tuto službu upravuje zákon č. 198/2002 Sb., zákon o dobrovolnické službě, v platném znění. Poskytovateli dobrovolnické služby jsou převážně neziskové organizace. Organizacemi s cílovou skupinou rodiny s dětmi a poskytovateli dobrovolnictví na Svitavsku například jsou:

Amalthea z.s. v Chrudimi a České Třebové - Dobrovolníci nabízí podporu konkrétní rodině, a to přímo v jejím domácím prostředí. Podporují děti ve školní přípravě, věnují se s nimi volnočasovým aktivitám. Dobrovolníci také mohou podporovat rodiče svými dovednostmi v péči o dítě nebo o domácnost. **Farní charita Litomyšl** - V rámci programu DANIEL dobrovolníci směřují svou pomoc dětem z Litomyšle a blízkého okolí. Skrze dobrovolníky poskytuje pravidelnou vzdělávací a volnočasovou pomoc. **Oblastní charita Moravská Třebová** – program KAMARÁD. Je sociálně preventivní aktivizační program pro děti. Pomáhají jim smysluplně trávit volný čas, povídají si s nimi, sportují a připravují se s nimi do školy.

OV 3 Jaké nabídky služeb v oblasti role otce/matky jsou na Svitavsku nabízeny?

Služba, která by výhradně pomáhala rodinám s dětmi při specifikaci role otce/matky na Svitavsku ani v ČR není. Za služby, které mohou pomoci při určování povinností a práv otce nebo matky v této oblasti lze považovat - **ranou péči, pečovatelskou službu nebo sociálně aktivizační službu pro rodiny s dětmi**. Nicméně, cílovou skupinou pro tyto služby nejsou rodiny s dětmi, ale např. zdravotně postižení, rodiny s víceročaty nebo rodiny ohrožené sociálním vyloučením. Proto je zde riziko, že rodina nemusí spadat do žádné cílové skupiny těchto služeb. V tomto případě by pro ně nebyla žádná z výše uvedených služeb možná.

Jediným možným poskytovatelem těchto služeb je pomoc **odborného sociálního poradenství** či **mateřských a rodinných center**. Na Svitavsku poskytuje odborné sociální poradenství:

Poradna pro rodinu Pardubického kraje se sídlem ve Svitavách. Poskytuje psychologické poradenství, poradenské, psychoterapeutické a sociálně – právní služby. Napomáhají klientům při hledání vlastního reálného řešení, aby byli schopni porozumět své situaci a našli řešení při těžkostech rodinného soužití a mezilidských vztahů. **Oblastní charita Polička** – Občanská poradna. Poskytuje potřebné informace, rady a pomoc, v případě zájmu je průvodcem při řešení problému a zprostředkovává kontakty s dalšími odborníky.

Mateřská a rodinná centra na Svitavsku poskytují například:

Rodinné centrum Litomyšl – občanské sdružení. Je určeno dětem od 0 do cca 7 let a jejich rodičům. Kromě pravidelných kroužků pro děti i dospělé organizuje rodinné centrum také přednášky odborníků. Maminky zde najdou příležitost k aktivnímu trávení času s předškolními dětmi, k navázání nových přátelství, k získání zkušeností, nápadů a podnětů pro svoji rodinu. **Mateřské a rodinné centrum Krůček Svitavy** - poskytuje vzdělávání matek a rodičů i poskytování vzdělání formou poraden (sociální, psychologická, laktační, aj.). Svou činností se snaží o zkvalitnění, zpestření a zlepšení života rodin s dětmi ve Svitavách. **Rodinné a komunikační centrum Kocourek, z.s. v Březové nad Svitavou** – občanské sdružení. Umožňuje rodičům vzájemně se společensky i neformálně stýkat, vzdělávat se a využívat vlastních schopností či

znalostí. **Mateřské a rodinné centrum Mikeš v Chotovicích** - Rodičům a členům rodiny nabízejí besedy a přednášky. **MaTami, centrum pro rodinu, z.s. v Poličce** - Pomoc matkám při překonávání sociální izolace a vyrovnávání se s novou úlohou ženy a matky.

DC 2.2. Zjistit, jaká je nabídka služeb v oblasti finančního zabezpečení.

OV 4 Jaké nabídky služeb v oblasti finanční jistoty jsou na Svitavsku nabízeny?

V oblasti finanční jistoty lze bezpodmínečně uvést službu **odborné sociální poradenství**. Tuto službu upravuje zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách, v platném znění a to v § 37. Na Svitavsku poskytují tyto služby:

Poradna pro rodinu Pardubického kraje se sídlem ve Svitavách. Poskytují pomoc rodinám, které bez pomoci společnosti nemohou překonat obtížnou životní situaci nebo nepříznivé životní poměry, poskytují psychologické poradenství, poradenské, psychoterapeutické a sociálně – právní služby. Napomáhají klientům hledání vlastního reálného řešení, aby byli schopni porozumět své situaci a našli řešení těžkostí rodinného soužití a mezilidských vztahů. **Oblastní charita Polička** – Občanská poradna. Poskytuje potřebné informace, rady a pomoc, v případě zájmu je průvodcem při řešení problému a zprostředkovává kontakty s dalšími odborníky. **Oblastní charita Moravská Třebová** - občanská poradna. Poskytuje poradenství v oblasti dluhové problematiky, sociálních dávek a řeší pracovně právní vztahy.

Jako další možnou službu napomáhající řešit finanční zabezpečení rodin je **sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi**. Tuto službu upravuje zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách, v platném znění a to v § 65.

Na Svitavsku tuto službu poskytuje:

Amalthea z.s. v Chrudimi a České Třebové - Podpora pro rodinu a dítě. Nabízí sociální a právní poradenství a hospodaření s penězi. Nabízejí pomoc s vyhledáváním potřebných informací, napomáhají s postupy, sepisováním smluv a návrhů. Radí, jak hospodařit s rodinným rozpočtem, jak zvládnout zaplatit všechny účty a složenky včas.

Bonanza Vendolí, z.ú. – Drž se na uzdě. Poskytujeme pomoc s motivací a posilováním kompetencí, vedením rodiny k samostatnosti a způsobu života, který je ve společnosti vnímán jako běžný. **Oblastní charita Moravská Třebová – Šance pro rodinu.** Poskytuje sociální služby rodinám, které jsou sociálně znevýhodněné a ohrožené nedostatkem finančních prostředků, dluhy, ztrátou bydlení nebo zaměstnání. **Oblastní charita Nové Hrady u Skutče** – napomáhají s uplatňováním vlastních práv a učí je komunikačním dovednostem a finanční gramotností. **Oblastní charita Polička – Šance pro rodinu.** Poskytuje pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí a sociálně terapeutické činnosti.

OV 5 Jaké nabídky služeb v oblasti finančního zabezpečení od státu jsou nabízeny?

Tato otázka má dvě stránky úhlu pohledu. Z jedné strany má každý poskytovatel sociálních služeb povinnost poskytovat základní sociální poradenství. Tj. v případě potřeby poskytnout základní informace, kdo a kde případné služby poskytuje a s tím i spojené možnosti čerpání finančního zabezpečení státem (=dávky), na které má klient nárok. V tomto případě by měl tedy každý poskytovatel sociálních služeb alespoň v obecném pojetí umět nabídnout tuto „službu“.

Nicméně z druhé strany pohledu existují služby, které se vyloženě specifikují na pomoc s finančním zabezpečením rodin. Jako první si uveďme již zmiňované **odborné sociální poradenství**. V okrese Svitavy poskytovateli jsou:

Poradna pro rodinu Pardubického kraje se sídlem ve Svitavách. Poskytují psychologické poradenství, poradenské, psychoterapeutické a sociálně – právní služby. Napomáhají klientům hledání vlastního reálného řešení, aby byli schopni porozumět své situaci a našli řešení těžkostí rodinného soužití a mezilidských vztahů. **Oblastní charita Polička** – Občanská poradna. Poskytuje potřebné informace, rady a pomoc, v případě zájmu je průvodcem při řešení problému a zprostředkovává kontakty s dalšími odborníky. **Oblastní charita Moravská Třebová** - občanská poradna. Poskytuje poradenství v oblasti dluhové problematiky, sociálních dávek a řeší pracovně právní vztahy.

Jako další možnou službou, která napomáhá rodinám s dětmi s finančním zabezpečením od státu je **sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi**. V okrese Svitavy mezi poskytovateli najdeme:

Amalthea z.s. v Chrudimi a České Třebové - Podpora pro rodinu a dítě. Nabízí sociální a právní poradenství a hospodaření s penězi. Nabízejí pomoc s vyhledáváním potřebných informací, napomáhají s postupy, sepisováním smluv a návrhů. **Bonanza Vendolí, z.ú. – Drž se na uzdě**. Poskytujeme pomoc s motivací a posilováním kompetencí, vedením rodiny k samostatnosti a způsobu života, který je ve společnosti vnímán jako běžný. **Oblastní charita Moravská Třebová** – Šance pro rodinu. Poskytuje sociální služby rodinám, které jsou sociálně znevýhodněné a ohrožené nedostatkem finančních prostředků, dluhy, ztrátou bydlení nebo zaměstnání. **Oblastní charita Nové Hrady u Skutče** – napomáhají s uplatňováním vlastních práv a učí je komunikačním dovednostem a finanční gramotností. **Oblastní charita Polička – Šance pro rodinu**. Poskytuje pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí a sociálně terapeutické činnosti.

Dále si uvedme přímé zprostředkovatele sociálních dávek – tzv. **kontaktní pracoviště** pod záštitou MPSV. Zajišťují služby: zprostředkování zaměstnání, státní sociální podpora, hmotná nouze, sociální služby, příspěvek na péči a dávky pro osoby se zdravotním postižením. Na Svitavsku tyto pracoviště najdeme v Poličce, ve Svitavách, v Litomyšli a v Moravské Třebové. Součástí jejich práce je i poskytnutí potřebných informací o nároku a možnostech čerpání sociálních dávek.

OV 6 Jaké nabídky služeb v oblasti finanční podpory v rodině jsou na Svitavsku nabízeny?

Služba **odborné sociální poradenství** nám může napomoci k řešení otázek ohledně finančních příspěvků od rodiny. Tato služba může pomáhat i rodinným příslušníkům. Například jim může poradit, jak nejlépe investovat peníze, aby z nich rodina měla co největší využití. V opačném případě může podávat informace rodinám s víceročaty, jak si o potřebné dary lépe říci. V případě hledání práce může respondentům poradit, kde lze

práci hledat a kde jim popřípadě dále poradí. V okrese Svitavy poskytovateli těchto služeb jsou:

Poradna pro rodinu Pardubického kraje se sídlem ve Svitavách. Poskytují psychologické poradenství, poradenské, psychoterapeutické a sociálně – právní služby. Napomáhají klientům hledání vlastního reálného řešení, aby byli schopni porozumět své situaci a našli řešení těžkostí rodinného soužití a mezilidských vztahů. **Oblastní charita Polička** – Občanská poradna. Poskytuje potřebné informace, rady a pomoc, v případě zájmu je průvodcem při řešení problému a zprostředkovává kontakty s dalšími odborníky.

Další možnou službou, která napomáhá rodinám s dětmi s finanční podporou a především s věcnými dary je **sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi**. Tato služba může respondentům pomoci i s hledáním lepšího zaměstnání. V okrese Svitavy mezi poskytovateli najdeme:

Amalthea z.s. v Chrudimi a České Třebové - Podpora pro rodinu a dítě. Nabízí sociální a právní poradenství a hospodaření s penězi. Nabízejí pomoc s vyhledáváním potřebných informací, napomáhají s postupy, sepisováním smluv a návrhů. **Bonanza Vendolí, z.ú. – Drž se na uzdě.** Poskytujeme pomoc s motivací a posilováním kompetencí, vedením rodiny k samostatnosti a způsobu života, který je ve společnosti vnímán jako běžný. **Oblastní charita Moravská Třebová** – Šance pro rodinu. Poskytuje sociální služby rodinám, které jsou sociálně znevýhodněné a ohrožené nedostatkem finančních prostředků, dluhy, ztrátou bydlení nebo zaměstnání. **Oblastní charita Nové Hrady u Skutče** – napomáhají s uplatňováním vlastních práv a učí je komunikačním dovednostem a finanční gramotností. **Oblastní charita Polička – Šance pro rodinu.** Poskytuje pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí a sociálně terapeutické činnosti.

V oblasti hledání nové práce jsou bezpochyby nápomocní **kontaktní pracoviště** pod záštitou MPSV. Konkrétně se jedná o Úřad práce, který zajišťuje službu - zprostředkování zaměstnání. Na Svitavsku tyto pracoviště najdeme v Poličce, ve Svitavách, v Litomyšli a v Moravské Třebové.

Jako poslední možnost je třeba zvážit i využití **nadačních fondů nebo sbírek**. Iniciátory pro vznik nebo podání žádosti mohou být právě rodinní příslušníci. Tyto sbírky jsou většinou mediálně zveřejňovány a potřebné informace lze vyhledat na internetu. Stejně tak se i online většinou podávají žádosti. Většina nadací i sbírek má celorepublikové působíště, mezi známé patří Nadace Terezy Maxové, Život dětem, Nadace Dagmar a Václava Havlových "VIZE", Pomozte dětem apod.

DC 2.3. Zjistit, jaká je nabídka služeb v oblasti odpočinku.

OV 7 Jaké nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí jsou na Svitavsku nabízeny?

Jako velmi významnou a známou službou v oblasti pomoci při péči o víceročata je pečovatelská služba. Tato služba pomáhá nejen rodinám s víceročaty zajistit chod domácnosti a péči o děti, ale poskytuje i rodičům možnost odpočinku a určitého soukromí pro osobní potřebu. Tato služba je upravována zákonem 108/2006 Sb. o sociálních službách, v platném znění a to v § 40. V okrese Svitavy poskytují pečovatelskou službu pro rodiny s dětmi:

Dům s pečovatelskou službou Penzion Polička – poskytují pomoc v oblasti péče o děti – tj. doprovod do školy, příprava do školy, péče o dítě v domácnosti, předcházení rizikům spojených s onemocněním. **Farní charita Litomyšl** – poskytuje pomoc při zvládnutí péče o tři a více současně narozených dětí až do věku 3 let. **Svazek obcí AZASS v Poličce** – tato služba v registru poskytovatelů služeb uvádí, že poskytuje služby i rodinám s dětmi. Nicméně ve své nabídce služeb zveřejněné na internetu tyto služby již uvedené nemá.

Další možností služeb, které napomáhají rodinám s víceročaty v oblasti odpočinku a soukromí může být i **dobrovolnická služba**. Tuto službu upravuje zákon č. 198/2002 Sb., zákon o dobrovolnické službě, v platném znění. Poskytovateli dobrovolnictví na Svitavsku například jsou:

Amalthea z.s. v Chrudimi a České Třebové - dobrovolníci nabízí podporu konkrétní rodině, a to přímo v jejím domácím prostředí. Podporují děti ve školní přípravě, věnují

se s nimi volnočasovým aktivitám. Dobrovolníci také mohou podporovat rodiče svými dovednostmi v péči o dítě nebo o domácnost. **Farní charita Litomyšl** - v rámci programu DANIEL dobrovolníci směřují svou pomoc dětem z Litomyšle a blízkého okolí. Skrze dobrovolníky poskytuje pravidelnou vzdělávací a volnočasovou pomoc. **Oblastní charita Moravská Třebová** – program KAMARÁD. Je sociálně preventivní aktivizační program pro děti. Pomáhají jim smysluplně trávit volný čas, povídají si s nimi, sportují a připravují se s nimi do školy.

OV 8 Jaké nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí od manžela jsou na Svitavsku nabízeny?

Pomoc pečovatelské služby může mít i jiný, hlubší záměr. V případě potřeby mohou pracovníci pečovatelské služby díky své praxi a zkušenostem být nápomocní při nácviu dovedností. Mohou vést tatínka - manžela v případě potřeby k větší samostatnosti při péči o děti. Tyto dovednosti může pak manžel uplatnit při péči o děti, když si manželka potřebuje odpočinout. V okrese Svitavy poskytují pečovatelskou službu pro rodiny s dětmi:

Dům s pečovatelskou službou Penzion Polička – poskytují pomoc v oblasti péče o děti – tj. doprovod do školy, příprava do školy, péče o dítě v domácnosti, předcházení rizikům spojených s onemocněním. **Farní charita Litomyšl** – poskytuje pomoc při zvládnutí péče o tři a více současně narozených dětí až do věku 3 let. **Svazek obcí AZASS v Poličce** – tato služba v registru poskytovatelů služeb uvádí, že poskytuje služby i rodinám s dětmi. Nicméně ve své nabídce služeb zveřejněné na internetu tyto služby již uvedené nemá.

Již zmiňovanou službou, která může být využívána při péči o děti samotným manželem je **dobrovolnická služba**. Dobrovolník se může stát partnerem manžela a s jeho pomocí zvládnout zajistit potřebnou péči i bez přítomnosti manželky. Poskytovateli dobrovolnictví na Svitavsku například jsou:

Amalthea z.s. v Chrudimi a České Třebové - Dobrovolníci nabízí podporu konkrétní rodině, a to přímo v jejím domácím prostředí. Podporují děti ve školní přípravě, věnují

se s nimi volnočasovým aktivitám. Dobrovolníci také mohou podporovat rodiče svými dovednostmi v péči o dítě nebo o domácnost. **Farní charita Litomyšl** - V rámci programu DANIEL dobrovolníci směřují svou pomoc dětem z Litomyšle a blízkého okolí. Skrze dobrovolníky poskytuje pravidelnou vzdělávací a volnočasovou pomoc. **Oblastní charita Moravská Třebová** – program KAMARÁD. Je sociálně preventivní aktivizační program pro děti. Pomáhají jim smysluplně trávit volný čas, povídají si s nimi, sportují a připravují se s nimi do školy.

OV 9 Jaké nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí od rodiny/blízkého okolí jsou na Svitavsku nabízeny?

Pro uspokojování potřeb rodin se stává jako velmi vhodnou službou pečovatelská služba. Tato služba pomáhá rodinám s vícerčaty zajistit chod domácnosti a péči o děti. Může ale také zajistit i samostatnou péči o děti v kratším časovém období. Například, když si potřebuje rodina něco zařídit apod. Tato služba je upravována zákonem 108/2006 Sb. o sociálních službách, v platném znění a to v § 40. V okrese Svitavy poskytují pečovatelskou službu pro rodiny s dětmi:

Dům s pečovatelskou službou Penzion Polička – Poskytují pomoc v oblasti péče o děti – tj. doprovod do školy, příprava do školy, péče o dítě v domácnosti, předcházení rizikům spojených s onemocněním. **Farní charita Litomyšl** – Poskytuje pomoc při zvládnutí péče o tři a více současně narozených dětí až do věku 3 let. **Svazek obcí AZASS v Poličce** – tato služba v registru poskytovatelů služeb uvádí, že poskytuje služby i rodinám s dětmi. Nicméně ve své nabídce služeb zveřejněné na internetu tyto služby již uvedené nemá.

Další službou při potřebě krátkodobého zaopatření dětí může být **dobrovolnická služba**. Pokud dobrovolník usoudí, že je dostatečně kompetentní pro samostatnou péči o děti, může rodině nabídnou zajištění potřebné péče o děti nebo též aktivizace bez jejich přítomnosti. Vždy by se mělo ale jednat o krátkodobou výpomoc v rámci maximálně jednoho dne, nikoli několika dní. Poskytovateli dobrovolnictví na Svitavsku například jsou:

Amalthea z.s. v Chrudimi a České Třebové - Dobrovolníci nabízí podporu konkrétní rodině, a to přímo v jejím domácím prostředí. Podporují děti ve školní přípravě, věnují se s nimi volnočasovým aktivitám. Dobrovolníci také mohou podporovat rodiče svými dovednostmi v péči o dítě nebo o domácnost. **Farní charita Litomyšl** - V rámci programu DANIEL dobrovolníci směřují svou pomoc dětem z Litomyšle a blízkého okolí. Skrze dobrovolníky poskytuje pravidelnou vzdělávací a volnočasovou pomoc. **Oblastní charita Moravská Třebová** – program KAMARÁD. Je sociálně preventivní aktivizační program pro děti. Pomáhají jim smysluplně trávit volný čas, povídají si s nimi, sportují a připravují se s nimi do školy.

DC 3. Komparovat potřeby rodin a nabídku poskytovaných služeb na Svitavsku.

Užité zkratky:

SASRD – Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi

OSP – Odborné sociální poradenství

PS – Pečovatelská služba

DS – Dobrovolnická služba

Tabulka č. 3 : Komparace nabídky a poptávky

POTŘEBY RODIN S VÍČERČATY	HODNOCENÍ Z HLEDISKA NABÍZENÝCH SLUŽEB
DC 3.1. Zjistit, jak odpovídá nabídka služeb potřebám rodin s víčerčaty v oblasti psychické podpory.	
OV 10 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti psychické podpory.	
Vědět o nabídce pomoci. Vědět, komu se můžu ozvat a svěřit.	Obě služby OSP tuto potřebu relativně uspokojují. Ať již z pohledu poskytnutí nabídky pomoci, kontaktu, či vyslechnutí rodiny. Kolize by zřejmě nastala v případě akutní potřeby poradenství. Zlepšením při

	poskytování služeb by mohla být nabídka telefonního spojení v případě akutní potřeby.
Slyšet pochvalu. Slyšet vlídné slovo.	Služba OSP by měla poskytovat nejen potřebné informace, ale měla by se stát i jistou oporou či partnerem svých klientů. Při budování vztahů a získávání důvěry je třeba své klienty ujistovat, že dělají svojí „práci“ dobře. Tj. chválit je a ubezpečovat, že se starají správně. Někteří poskytovatelé poradenství takto ale své služby neprezentují. Zlepšení by mělo proběhnout v komunikaci. Tedy, reagovat i na kladné kompetence rodiny, například pochvalou nebo ujištěním, že to dělají dobře.
Vědět, že to doma funguje.	Při poskytování služeb OSP by měla tato služba reagovat i na celkové fungování rodiny. Jak jsme zjistili, pocit dobrého fungování rodiny je pro respondenty důležité. Jako zlepšení této služby měla být větší informovanost rodin, co u nich doma funguje dobře a co špatně.
OV 11 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti péče o děti.	
Mít se s kým poradit ohledně péče o děti.	Zlepšení PS by mohlo nastat ve vzdělání pečovatelek, například speciální školení v oblasti péče o dítě. Tím by následně mohla vzniknout odbornější nabídka pomoci. V rámci praxe ale pečovatelská služba poměrně dostatečně poskytuje potřebné informace. DP se potýká již s otázkou věku, zkušeností a vzděláním dobrovolníka. Poskytnutí dobré rady je dáno individuálně, tedy dle kompetencí dobrovolníka. Raná péče není na Svitavsku bohužel poskytována. Prvním zlepšením je určitě samotné zajištění poskytovatele této služby.

Slyšet kladné reakce na zdraví a vývoj dětí.	V rámci poskytovatelů všech zmiňovaných sociálních služeb není v jejich kompetenci uvádět diagnózy dětí a hodnotit jejich zdravotní vývoj. Jednat by se mohlo jen o určité obecné postoje pečovatelek či dobrovolníka typu: „Zdá se mi, že je chřipka na ústupu“, „Myslím si, že začíná lépe chodit.“ apod.
OV 12 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti role otce/matky.	
Slyšet pochvalu a ocenění.	<p>Jak jsem se již zmiňovala v OV 10, služba OSP by měla své klienty ujišťovat, že dělají svojí „práci“ dobře. Tj. chválit je a ubezpečovat, že se starají správně. Zlepšení by mělo proběhnout v komunikaci. Tedy, reagovat i na kladné kompetence rodiny, například pochvalou nebo ujištěním, že to dělají dobře.</p> <p>V rámci mateřských a rodinných center je tato potřeba uspokojována dle respondentů velmi dobře. Hlavní důvod vidím v tom, že většina klientů mateřských a rodinných center tuto potřebu mají a je u nich uspokojována. Proto jejich služeb využívají.</p>
Vidět kladné reakce dětí a fungující rodinu.	Tato potřeba byla respondenty specifikována jako vnitřní pochod. Poskytovatelé sociálních služeb mohou pouze obecně napomáhat svými radami, příklady nebo zkušenostmi ostatních klientů. Jedná se tedy spíše o soubor získaných znalostí a schopností respondenta, které postupně aplikuje do svého rodinného života.
DC 3.2. Zjistit, jak odpovídá nabídka služeb potřebám rodin s víceročaty v oblasti finanční jistoty.	
OV 13 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti finanční jistoty.	
Mít se s kým poradit ohledně hospodaření	Služby OSP se obecně specifikují na finanční

s penězi.	poradenství, včetně hospodaření s penězi. V rámci zmíněných poskytovatelů těchto služeb je nabídka služeb dostatečná. SASRD je na Svitavsku hojně zastupována. Všechny zmíněné služby poskytují i poradenství v oblasti finančního hospodaření rodiny. Oproti službě OSP je výhodou terénní forma služeb, kdy si pracovník dokáže ucelit obraz životního standardu rodiny. Zlepšení v poskytování těchto služeb žádné nevidím.
Vědět, že máme dostatek peněz na užití rodiny. Vědět, že máme peníze na větší investování.	Služba OSP a služba SASRD je nápomocná v oblasti uceleného obrazu o finančních možnostech rodiny. Zlepšením při poskytování služeb finančního poradenství by mohla být i informace, kde má rodina rezervy a kde může své finance vhodně použít.
Mít se na koho obrátit, když docházejí peníze.	Služba OSP poskytují dostatečnou nabídku pomoci, včetně pomoci v případě nedostatku finančních prostředků. SASRD také nabízí dostatečnou nabídku pomoci, oproti OSP rodinám nabízejí i doprovod při řešení těchto problémů na úradech. Zlepšení bych viděla u zvýšení počtu poskytovatelů OSP na Svitavsku. V případě finanční nouze si rodiny často nemohou dovolit cestovat daleko.
OV 14 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti finančního zajištění státem.	
Aby nám někdo poradil, na co máme od státu nárok.	Služby OSP standardně poskytují obecné informace o dávkách. SASRD nemá díky své terénní formě někdy momentální prostředky pro přesné informace. Nicméně oproti OSP má ale zpravidla více času i prostoru tuto potřebu reálně a dostatečně řešit přímo s rodinou.

	<p>Kontaktní pracoviště jsou někdy spíše výsledkem práce OSP a SASRD. Nicméně poskytují nejpřesnější informace o dávkách a je v jejich kompetenci dávky rodině zprostředkovat. Zlepšení bych viděla v obecně lepší informovanosti obyvatelstva, nikoli ve službách samotných.</p>
<p>Poradit, na jaké služby nebo pomůcky máme kde nárok.</p>	<p>Služby OSP mají bohaté informace o poskytovatelích pomůcek nebo o možnostech čerpání výhod.</p> <p>Služby SASRD mají někdy lepší přístup i do jiných služeb v rámci organizace. Např. Farní charita Litomyšl poskytuje službu - půjčovna rehabilitačních a kompenzačních pomůcek. Díky provázanosti je zde možné urychlenější jednání. Služba SASRD díky své specifikaci na rodiny s dětmi má i díky své praxi lepší informace od jiných klientů o podmínkách splnění nároku. Kontaktní pracoviště se specifikují pouze na dávky, nikoli na pomůcky nebo služby. Zlepšení bych viděla v lepší spolupráci OSP a SASRD.</p>
<p>OV 15 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti finanční podpory v rodině.</p>	
<p>Pomoc věcným darem.</p>	<p>Služby OSP poskytují především odkaz na organizace, které se věcnými dary zabývají. SASRD mají v kompetenci zajišťování sbírek věcných darů od dobrovolných dárců – darují se např. pomůcky do školy, oblečení, hračky, kola apod. Z pravidla mají i znalost o nadačních fondech a sbírkách. Rodinám umí poradit s vyplněním žádostí.</p> <p>Zlepšením služeb by mohla být zvýšená informovanost rodin o možnostech poskytnutí</p>

	věcných darů službou SASRD.
Finanční pomoc.	Služby OSP poskytují především odkaz na organizace, které se sbírkou nebo nadačními fondy zabývá. Jejich potřebu tedy téměř neřeší. Nadační fondy a sbírky se zaměřují na pomoc určitým skupinám znevýhodněných osob. V rámci působení v celé ČR a bohaté nabídky těchto služeb si myslím, že je tato nabídka uspokojivá. Zlepšení by mohla být lepší informovanost obyvatelstva.
Kdyby manželovi někdo pomohl s hledáním nové práce.	Služby OSP poskytují pouze informace o službách, které s hledáním práce pomáhají. Jejich pomoc není pro rodinu téměř potřebná. Zatímco služby kontaktního pracoviště – konkrétně úřadu práce je v uspokojení potřeby pro rodinu zásadní. Zlepšením by mohlo být ve zvýšení procenta úspěšnosti při hledání práce.
DC 3.3. Zjistit, jak odpovídá nabídka služeb potřebám rodin s vícčaty v oblasti odpočinku a soukromí.	
OV 16 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí.	
Mít čas sama na sebe. Mít možnost si odpočinout.	Tuto potřebu zajišťuje PS. Dle zjištěných informací tuto potřebu uspokojují a v celku úspěšně. V rámci DS by tato potřeba mohla být také velmi dobře uspokojována. Problém nastává nejen v nízkém využívání této služby, ale také v malém množství schopných dobrovolníků. Zlepšení by mohlo být zvýšení počtu možných dobrovolníků a následná informovanost rodin s vícčaty o možné službě.
Mít možnost někam si vyrazit bez dětí.	Služba PS tuto potřebu zajišťuje. Kolize ale

	nastává v případě specifikace času. PS není poskytována 24hodin denně a je třeba včasná předchozí domluva. V rámci DS lze tuto potřebu uspokojovat. Nicméně, jak jsem již uvedla v předchozím bodě, problém je s malým množstvím schopných dobrovolníků.
Mít možnost svěřit někomu děti a jít si po svém.	PS tuto potřebu poskytuje a respondenti podle informací i tuto možnost využívají.
OV 17 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí od manžela.	
Kdyby mi manžel vypomohl při péči o děti nebo domácnost.	Služba PS poskytuje pomoc při péči o děti i domácnost. Dle informací napomáhá rodině i s nácvikem úkonů péče o děti. Nicméně samotnou potřebu pomoci manžela respondentovi poskytnout nemůže. DS též nemůže poskytnout pomoc manžela respondentovi. Zlepšením by mohla být jediné větší angažovanost manžela.
OV 18 Komparace potřeb a nabídky služeb v oblasti odpočinku a soukromí od rodiny/blízkého okolí.	
Kdyby se o děti postarali přes víkend.	Služba PS nemají v kompetenci poskytnout rodině pomoc v oblasti potřeby péče o děti přes víkend rodinnými příslušníky. DS též nemají v kompetenci poskytnout rodině pomoc v oblasti potřeby péče o děti přes víkend rodinnými příslušníky.
Kdyby nám někdo na chvíli pohlídal děti.	Poskytovatelé PS zajišťují pomoc při péči o děti. Nicméně tuto pomoc by měli zajišťovat v bydlišti rodiny. Další možnou kolizí je i časová dispozice PS. Za určitých podmínek tedy umí tuto službu uspokojit. DS tuto službu také dokáže uspokojit. Problém by mohl nastat pouze s časovým určením této potřeby.

	Zlepšením by mohla být lepší časové vymezení a zajištění této potřeby výhradně v bydlišti rodiny.
--	---

2.8 Shrnutí výzkumné části

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s vícerčaty na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin. Tento hlavní cíl byl rozpracován do dílčích cílů, kterých bylo dosaženo pomocí tazatelských otázek a otázek výzkumnice. Na všechny tazatelské otázky oslovení respondenti odpovídali s rozvahou a zamyšlením, což vede k možnému závěru, že problematika potřeb není zcela uspokojována. Dílčí cíle byly zjišťovány pomocí tazatelských otázek a otázek výzkumnice.

Dílčím cílem 1 bylo zjistit, jaké jsou potřeby rodin s vícerčaty na Svitavsku. Z odpovědí na TO1 – TO 9 lze usuzovat, že v rodinách s vícerčaty je plná škála neuspokojovaných potřeb. Tyto potřeby byly rozdělené do tří kategorií potřeb, a to do oblasti psychické podpory, finanční jistoty a odpočinku a soukromí. Z rozmanitosti odpovědí respondentů je možné se domnívat, že každá rodina i její potřeby jsou specifické a liší se rodina od rodiny.

Dílčí cíl 2 měl za úkol zjistit, jaká je nabídka služeb pro rodiny s vícerčaty na Svitavsku. Otázkami výzkumnice OV1 – OV 9 bylo zjištěno, jaké jsou nabízené služby v oblasti psychické podpory, finanční jistoty, odpočinku a soukromí. Dostupné informace jsou v souladu se zákonem a odpovídají transparentním informacím poskytovatelů služeb na Svitavsku.

Dílčí cíl 3 komparoval potřeby rodin a nabídku poskytovaných služeb na Svitavsku. Z otázek výzkumnice OV 10 – OV 18 vyplývá, že mezi nabídkou a poptávkou je jistá nesourodost. Možnou šancí pro nápravu této nevyrovnanosti je zvýšení nabídky služeb pro rodiny s vícerčaty nebo zvýšení počtu samotných poskytovatelů těchto služeb.

Hlavním cílem bylo zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s vícerčaty na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin. Na základě shrnutí dílčích cílů jsem

zjistila, že podpora a pomoc rodinám s víceročaty je nedostačující a uspokojování potřeb těchto rodin je v kompetenci spíše rodiny a blízkého okolí než samotných poskytovatelů sociálních služeb.

Závěr a diskuze

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou nabízené služby pro rodiny s víceročnými dětmi na Svitavsku a jak odpovídají potřebám těchto rodin. Za tímto účelem byly provedeny rozhovory s rodinami s víceročnými dětmi a aktivně vyhledávány nabídky služeb pro rodiny s dětmi od poskytovatelů sociálních služeb na Svitavsku.

Tato práce se skládá z teoretické a výzkumné části, které na sebe navazují.

V teoretické části jsem se zabývala základními pojmy a to za pomoci monografií, zákonů, encyklopedií a dalších možných zdrojů. Snažila jsem se pojmy stručně vysvětlit, charakterizovat, případně uvést možná rozdělení a druhy. Vzhledem k tomu, že se práce týká potřeb rodin s víceročnými dětmi a službami, které jsou na Svitavsku nabízeny, věnovala jsem se v teoretické části těmto oblastem podrobně.

Výzkumná část této práce byla založena na kvalitativním výzkumu, který umožňuje získat detailnější a osobnější poznatky o zkoumaném jevu. Za použití osobních rozhovorů a sběru dat o sociálních službách byly zjišťovány potřebné informace ke komparaci. Tímto došlo k naplnění hlavního cíle práce, který byl rozpracován do dílčích cílů. Tazatelské otázky byly pokládány tak, aby bylo možné specifikovat potřeby rodin s víceročnými dětmi. Rozhovory byly vedeny se snahou o možnost volného a nerušeného vyjádření svých potřeb. Domnívám se, že toto bylo dodrženo. Nevýhodou výzkumu byl malý vzorek respondentů, neboť rodin s víceročnými dětmi není na Svitavsku mnoho a některé rodiny nebyly ochotné k výzkumu přispět. Cíle byly rozděleny dle oblastí, které jsem po logické úvaze specifikovala. Přestože názory vzhledem k malému počtu respondentů nelze zobecňovat a zjištěné informace poskytovatelů služeb považovat za zcela úplné a dostačující, výsledky výzkumu nebyly příliš optimistické. Jak vyplývá z analýzy výzkumu, rodiny s víceročnými dětmi mají jen minimální podporu v oblasti sociálních služeb.

Z výsledků výzkumu pro mě vyplývají otázky, zda mohou vůbec sociální služby pro rodiny s dětmi v budoucnu uspokojovat potřeby, které jsou specifické právě pro rodiny s víceročnými dětmi a zda tyto služby mohou někdy plnohodnotně nahradit rodinné zázemí těchto rodin. Domnívám se, že stát a zákony na tyto rodiny zapomínají a v budoucnu dle mých informací nemá v plánu rodiny s víceročnými dětmi nijak zvlášť řešit. Jako

možný návrh, který by mohl být využitelný v praxi, vidím možnost úpravy služby odborného sociálního poradentví. Tato služba by mohla být poskytována jako terénní služba, kdy by měla každá rodina možnost mít svého osobního „poradce“ v případě potřeby.

Přínos mé bakalářské práce pro rodiny s vícčaty vidím v možném zamyšlení se nad svými potřebami a nad jejich uspokojováním či neuspokojováním. Pro odborníky může sloužit k zamyšlení, zda je možno tuto situaci řešit, aby se zlepšilo uspokojování potřeb rodin s vícčaty. Při svém výzkumu a s využitím svých zkušeností v oblasti četnosti výskytu rodin s vícčaty ve svém okolí bych pro další práci viděla velmi zajímavé téma porovnání sociálních služeb pro rodiny s vícčaty v jiných regionech v České republice.

Závěrem chci konstatovat, že tato práce byla pro mě zajímavým zjištěním. Ať už z pohledu potřeb, které rodiny uváděli nebo z pohledu služeb, které jsou nebo popřípadě nejsou na Svitavsku nabízeny.

Hlavního cíle i dílčích cílů práce bylo dosaženo.

Tabulky:

Tabulka č. 1 : Transformační tabulka str. 29

Tabulka č. 2 : Respondent str. 33

Tabulka č. 3 : Komparace nabídky a poptávky str. 50

Seznam použitých zdrojů

BRUNECKÝ, Zdeněk. TEYSCHL, Otakar. *Duševní vývoj a výchova dítěte*. Vyd. 3. Praha: Orbis, 1973. ISBN – nenalezeno.

LINHART, Jiří., PETRUSEK, Miloslav., VODÁKOVÁ, Alena., MAŘÍKOVÁ, Hana. 1996. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-311-3.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-25236-2.

MATOUŠEK, Oldřich a kol., *Sociální služby*, Vyd.1. Praha: Portál, 2007. ISBN 97880-7367-310-9.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 807178-549-0.

VESELÁ, Jana. *Sociologický výzkum a jeho metody*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita, 2002. ISBN 80-7194-466-I.

VÍTKOVÁ RULÍKOVÁ, Klára. *Bude nás víc – čekáme dvojčata*. 2014. Klub dvojčat a vícččat, o.p.s.

Internetové zdroje:

MAHDALOVÁ, Tereza. Abraham Maslow a teorie seberealizace. *O psychologii* [online]. 2.1.2015 [cit. 9.11.2016]. Dostupné z:<http://www.opsychologii.cz/clanek/154-abraham-maslow-a-teorie-seberealizace/>

WIKIPEDIE, Otevřená encyklopedie. *Maslowova pyramida* [online]. 13.10.2015 [cit. 17. 11. 2016]. Dostupné z :
https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Maslowova_pyramida&oldid=12961702

Judikatura:

Právní řád České republiky

Zákon č. 946/1811 ř. z., obecný zákoník občanský

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění